

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

Program starostlivosti
o Chránené vtáčie územie Sysľovské polia
na roky 2020 – 2049

10. január 2020

Obsah

ÚVOD	4
1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	5
1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu	5
1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území.....	5
1.3. Kategória a názov územia	5
1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia	5
1.5. Celková výmera chráneného územia	5
1.6. Súčasný stav predmetu ochrany	5
1.6.1. Prírodné pomery	5
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany	8
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany.....	9
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	22
1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa	22
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY	23
2.1. Historický kontext	23
2.2. Stručný opis aktuálneho stavu.....	23
2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany	25
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy v CHVÚ Sysľovské polia	25
2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)	27
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	31
3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory.....	31
3.2. Stanovenie operatívnych cieľov.....	34
3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy	34
3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia	34
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI	48
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ	53
6. PRÍLOHY	56
6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Sysľovské polia	56

6.2. Mapa vlastnícko–užívateľských vzťahov	57
6.3. Mapa využitia územia.....	59
6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov (v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z.).....	60

Úvod

Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Sysľovské polia bolo vyhlásené v r. 2006 ako súčasť európskej sústavy chránených území Natura 2000. Predstavuje jedinú lokalitu s pravidelným výskytom a hromadným zimovaním dropa veľkého¹ (*Otis tarda*), ako aj jeho posledné súčasné hniezdisko na Slovensku. V území od r. 2016 hniezdi aj jediná populácia sokola kobcovitého¹ (*Falco vespertinus*) na Slovensku. Oba druhy, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ, tak v rámci Slovenska prežívajú výlučne v tomto území. Z hľadiska dropa sú Sysľovské polia významnejšie o to viac, že tu zimuje významná časť západopanónskej populácie. Dropy sa sem zlietajú z Maďarska a Rakúska, a prezimujú v území tzv. trojmedzia. Práve tento fakt podčiarkuje záväzok Slovenskej republiky zachovať a zlepšiť stav starostlivosti o CHVÚ Sysľovské polia nielen z pohľadu lokálnej hniezdnej populácie, ale aj z pohľadu regionálnej populácie druhu, ktorá tu zimuje, a na ktorej ochranu boli v okolitých štátoch vynaložené značné prostriedky a úsilie. Pokračovaním v negatívnom trende vo využívaní územia hrozí, že zimujúca západopanónska populácia (do 500 jedincov zimujúcich v trojmedzí), ktorá hniezdi prevažne v Rakúsku a Maďarsku, môže byť v dôsledku negatívnych faktorov ohrozená počas citlivého obdobia zimovania.

Sysľovské polia s výmerou 1 772,94 ha **nadväzujú na lokality Natura 2000 v Rakúsku** (AT25129 Parndorfer Platte – Heideboden s výmerou 8 984,56 ha) **a Maďarsku** (HUFH100004 Mosoni-sík s výmerou 13 095,88 ha), ktoré boli rovnako vymedzené pre ochranu dropa veľkého a sokola kobcovitého. Využívanie CHVÚ Sysľovské polia je v porovnaní s územím na rakúskej či maďarskej strane rozdielne, predovšetkým čo sa týka intenzity poľnohospodárskej činnosti, vrátane používania chemických prípravkov, krajinskej štruktúry a systematického prístupu k ochrane nielen dropa, ale aj ďalších druhov poľnohospodárskej krajiny. Rozdiel vo vzhľade krajiny je pritom evidentný už na prvý pohľad aj pre laika. Na rakúskej strane sú typické malé bloky striedajúcich sa plodín s početnými blokmi tráv, krmovín a úhorov. Dotačná schéma nastavená na lokálne podmienky maximálne kompenzuje prípadné obmedzenia v hospodárení, ktoré vyžaduje zabezpečenie vyhniezdenia dropa. Takéto systémové riešenia, ktoré na Slovensku chýbajú, napomáhajú udržiavať populáciu dropa a vytvárať pozitívny postoj farmárov k ochrane tohto druhu.

Zásadným problémom ochrany dropa veľkého v CHVÚ Sysľovské polia je nevhodné a intenzívne poľnohospodárstvo s dominantným pestovaním kukurice, repky alebo slnečnice, ktoré nevytvárajú vhodné biotopy k zahniezdeniu dropov. Výmera nízkobylinných plodín, najmä obilnín, je v CHVÚ malá a takmer úplne chýbajú väčšie plochy trvalých trávnych porastov, úhorov či krmovín. Prípadné zahniezdenie sliepok dropa v území je sprevádzané ohrozením hniezd a nevzletných mláďat v dôsledku neusmernených poľnohospodárskych prác. Nevhodná štruktúra a stav krajiny sa odzrkadľuje na potravovej báze nielen pre dropy, ale aj sokola kobcovitého.

V predloženom programe starostlivosti je uvedená analýza situácie, ako aj stanovené ochrannárske ciele a opatrenia pre riešenie pretrvávajúcich negatívnych faktorov v území. Cieľom programu starostlivosti je zlepšiť súčasný nepriaznivý stav všetkých 4 druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Sysľovské polia (drop veľký, sokol kobcovitý, hus bieločelá a hus siatinná), ako aj zlepšiť spoluprácu s dotknutými subjektmi. Tieto **2 dlhodobé ciele boli rozpracované do 5 operatívnych cieľov a 53 opatrení**, slúžiacich na napĺňanie týchto cieľov. Návrhy opatrení boli prerokované s dotknutými subjektmi a zapracované do materiálu. Vzhľadom na charakter lokality (poľnohospodársky využívaná pôda) a jeho blízkosť pri mestských častiach Jarovce, Rusovce a Čuňovo je kľúčová komunikácia a spolupráca s dotknutými obcami a vlastníkmi, správcami a nájomcami dotknutých pozemkov.

Schválenie a následná realizácia programu starostlivosti je nástrojom na plnenie EÚ záväzkov, ako aj záväzkov vyplývajúcich z Memoranda o porozumení pri ochrane a manažmente stredoeurópskej populácie dropa veľkého (*Otis tarda*).

¹ V programe starostlivosti sú použité slovenské názvy „drop veľký“ a „sokol kobcovitý“ v súlade s prílohou č. 32 k vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 234/2006 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Sysľovské polia, ako aj v starších odborných publikáciách, sú uvedené aj názvy „drop fúzatý“ a „sokol červenonohý“.

1. Základné údaje

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

CHVÚ Sysľovské polia je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/4**.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Sysľovské polia je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000²**.

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU029
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Sysľovské polia

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 234/2006 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Sysľovské polia (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 234/2006 Z. z.**“) nadobudla účinnosť **1. mája 2006**.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Sysľovské polia stanovená vyhláškou MŽP SR č. 234/2006 Z. z. je **1 772,94 ha**.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov (podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.1.2019). Mapa využitia je v prílohe č. 6.3

Kód pozemku	druh pozemku	výmera v ha	zastúpenie v %
2	orná pôda	1701,1823	95,86
6	ovocný sad	16,1603	0,91
13	zastavaná plocha a nádvorie	21,1805	1,19
14	ostatná plocha	34,3111	1,94
	Spolu	1772,8342	100,00

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

Územie je geograficky súčasťou Podunajskej roviny a nachádza sa **medzi Bratislavou a hraničným prechodom Rajka**. Hranica CHVÚ Sysľovské polia vychádza z tzv. trojmedzia - spoločného bodu styku hraníc štátov Rakúska, Maďarskej republiky a Slovenskej republiky (SR), odkiaľ pokračuje severovýchodným smerom k telesu diaľnice D2, tu sa napája na juhozápadný okraj komunikácie a okrajom komunikácie paralelne pokračuje severozápadným smerom až na úroveň mestskej časti Jarovce, kde obec obchádza juhozápadným smerom okolo priestoru colnice Jarovce – Kittsee a spevnenou komunikáciou sa pripája k lomu rakúsko

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

– slovenskej štátnej hranice, ktorou pokračuje juhozápadným smerom s viacnásobnou zmenou smeru na juhovýchod, juhozápad, severovýchod a juhovýchod a napokon sa pripája na východiskový bod spoločného styku hraníc štátov Rakúska, Maďarskej republiky a SR v najjužnejšom bode CHVÚ.

Klíma

CHVÚ Sysľovské polia sú situované na juhozápadnom okraji Podunajskej roviny patriacej do **teplej klimatickej oblasti** s počtom letných dní (s maximálnou teplotou vzduchu 25 °C a viac) v roku nad 50. Patrí do teplého a suchého obvodu s miernou zimou a s dlhším slnečným svitom - vo vegetačnom období nad 1500 hodín (Petrovič, 1972). Ide o najteplejšiu oblasť Slovenska a podstatná časť územia má priemernú ročnú teplotu od 9 do 10 °C. Priemerná teplota najteplejšieho mesiaca (júl) tu dosahuje viac ako 20 °C. Priemerná teplota najchladnejšieho mesiaca (január) je od -2 do -1 °C. Priemerný počet letných dní je tu od 60 do 70. Podľa priemerných ročných úhrnov zrážok je to **najsuchšia oblasť** na Slovensku - priemerný ročný úhrn zrážok je 550 mm a menej. Priemerný úhrn zrážok vo vegetačnom období v spomenutej najsuchšej oblasti je len okolo 300 mm. Najviac zrážok v Podunajskej rovine je v máji, júni a júli, zväčša vo forme búrkových dažďov, tiež na jeseň, najmä v novembri. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 40 a menej (Lukniš, Plesník, 1961). Táto oblasť patrí medzi **najveternejšie oblasti** na Slovensku a vyznačuje sa veľmi silnými nárazmi vetra. Prevláda severozápadné prúdenie vetra (Petrovič, 1972).

Geologické podmienky a formy reliéfu

CHVÚ Sysľovské polia je súčasťou geologickej jednotky **Podunajskej panvy**. Podložie kvartérnych sedimentov budujú neogénne sedimenty pliocénu – brakické a sladkovodné panvové uloženiny. V centrálnej a južnej časti sú zastúpené štrky a piesky Kolárovskej formácie (Levant). Depresia Podunajskej nížiny má zlomovo-kryhovú stavbu, depresie bývalých ramien sú vyplnené prachovito-ílovitými až ílovitými hlinami. Reliéf má nížinný charakter agradovanej fluvialnej roviny naklonenej od severozápadu k juhovýchodu. V súčasnosti sa prevládajú formy fluvialneho, v menšej miere aj neolického reliéfu. Územie leží vo veľmi malom výškovom rozpätí, ktoré tu dosahuje len 7 m. V zmysle geomorfologického členenia SR je súčasťou geomorfologického celku - Podunajskej roviny. V oblasti CHVÚ Sysľovské polia povrch dosahuje do **130 – 137 m n. m** (Lukniš, Plesník, 1961).

Hydrologické pomery

Najvýznamnejším zásahom do vodného režimu územia bolo vybudovanie a sprevádzkovanie **vodného diela Gabčíkovo** (VD). Po prehradení hlavného toku Dunaja pri Čunove a odrezaní veľkej časti prietoku do derivačného kanála VD v r. 1992 klesol prietok v hlavnom toku na približne 300 - 400 m³/s (Izakovičová et al., 1994).

Podzemné vody sa nachádzajú v silne priepustných sedimentoch, ktoré predstavujú štrky, piesky a piesčité štrky. Tieto sú podľa Šoltésza (1999) napájané pre danú oblasť predovšetkým brehovou infiltráciou z Dunaja, resp. Hrušovskej zdrže vsakovaním atmosférických zrážok. **Režim hladiny podzemnej vody má klesajúci trend**, pričom zrejmy je predovšetkým vplyv antropogénnych zásahov.

Priamo v CHVÚ je len jediná lokalita **Laurovské**, kde sa nachádza malá vodná plocha s rozmermi približne 15x3 m, ktorá však v letnom období spravidla vysychá. Ide o priesak vody do jám, ktoré na tejto lokalite zostali po bagrovaní štrku.

Pôdy

V CHVÚ Sysľovské polia sa vyskytujú **černozeme kultizemné karbonátové, sporadicky modálne a čiernice kultizemné karbonátové**.

Z pôdnych typov sú pre oblasť charakteristické černozeme mycelárne karbonátové na starších riečnych hlinách, zväčša s blízko ležiacim štrkovým podložíom. S klesajúcou nadmorskou výškou a v zníženinách sa na tvorbe pôd čoraz výraznejšie prejavuje vplyv podzemnej vody. Pôdny kryt je tu tvorený prevažne lužnými pôdami rôznych subtypov až černozemami na aluviálnych uloženinách a na podmáčaných sprašových horninách. Osobitné postavenie majú

zasolené (solné) pôdy. Vyskytujú sa v podobe ostrovčekov a celkove zaberajú malú plochu. Ich najväčšia časť sa sústreďuje na aluviálne nivy s hladinou zasolených podzemných vôd plytko pod povrchom pôdy v teplých a suchých oblastiach, akou je i CHVÚ. Poľnohospodárske pôdy nachádzajúce sa na záujmovom území sú náchylné na pôsobenie **veternej erózie**.

Flóra a fauna

Územie tvoria agrocenózy typické pre Podunajskú nížinu - veľké **rovinné poľnohospodárske parcely (pôdné bloky) na naplaveninách rieky Dunaj s riedkymi pásmi vetrolamov a krovín popri poľných cestách.**

Biotopy sú formované intenzívnou poľnohospodárskou veľkovýrobou. Spoločenstvá drevín sú tvorené prevažne nepôvodnými druhmi, z ktorých je najviac zastúpený agát biely (*Robinia pseudoacacia*) a pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*). Z pôvodných druhov drevín a krovín sa vyskytujú v území najmä vrby (*Salix* sp.), jasene (*Fraxinus* sp.), duby (*Quercus* sp.) a hustejšie zárasty trnky obyčajnej (*Prunus spinosa*) a bazy čiernej (*Sambucus nigra*). Počas uplynulých rokov boli v území vysádzané dreviny v zložení pôvodných druhov, najmä vrby, duby, topole a ovocné stromy. V centrálnej časti CHVÚ sa na lokalite Laurovské nachádza umelo vytvorená depresia obklopená poľnou remízou porastu agátov a pajaseňov. Na dne depresie je po väčšinu roka malá vodná plocha, ktorá má veľký význam ako napájadlo a reprodukčný biotop pre živočíchy viazané na vodné prostredie. Dôležitou súčasťou biotopov sú trávne porasty okolo poľných ciest a vetrolamových pásov tvoriace refúgiá významné najmä pre zachovanie diverzity bezstavovcov, obojživelníkov a drobných zemných cicavcov. Od r. 2006 stav biotopov v CHVÚ môžeme hodnotiť ako veľmi kritický (viac v časti 2.1 Poľnohospodárstvo).

Podľa Mařana (1958) predmetné územie zo zoogeografického hľadiska patrí do **Podunajskej nížiny, zóny stepí (zona tesquorum) eurosibírskej podoblasti**. Vyskytujú sa tu mnohé teplomilné, pontomediálne a panónske prvky. Táto oblasť sa spája so zoogeografickým celkom karpatského oblúka, ktorý patrí do zóny listnatých lesov (zona nemorum) eurosibírskej podoblasti. Stret týchto zón pozitívne ovplyvňuje druhovú pestrosť územia.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

CHVÚ Sysľovské polia bolo vyhlásené **pre ochranu 4 druhov vtáctva**: drop veľký (*Otis tarda*), sokol kobcovitý (*Falco vespertinus*), hus bieločelá (*Anser albifrons*), hus siatinná (*Anser fabalis*).

Pôvodnými hniezdnymi biotopmi **sokola kobcovitého** sú oblasti v otvorenej stepnej a lesostepnej krajine, ďalej v rovinách alebo pahorkatinách so skupinkami stromov a alejami (Hudec a Šťastný, 2005). V Európe a Ázii hniezdi v biotopoch podobného charakteru, vyskytuje sa najmä v stepiach a lesostepiach, u nás sekundárne v agrocenózach a na pasienkoch. Preferuje nížinné oblasti so skupinkami stromov, napr. brehové porasty, vetrolamy, stromoradia, kde nocuje a hniezdi (Orta a Kirwan, 2014). Na Slovensku sa hniezdiská nachádzali v nížinách, v otvorených stepných alebo poľnohospodárskych biotopoch Podunajskej a Východoslovenskej nížiny, s dostatkom veľkých druhov hmyzu a drobných zemných cicavcov. Hniezdi v stromoradiach, v poľných lesíkoch a vetrolamoch. Sokoly preferujú hniezda havranov čiernych (*Corvus frugilegus*), ale využívajú aj hniezda strák (*Pica pica*) a vrán (*Corvus corone*), polobúdky a hniezdne podložky. Druh so silnými sociálnymi väzbami si vyžaduje vysoké zastúpenie hniezdných príležitostí na hniezdisku, t. j. vyšší počet hniezd strák, vrán a polobúdok na ploche hniezdiska. V súvislosti s prenasledovaním krkavcovitých vtákov v otvorenej krajine a zmenami využívania agrárnej krajiny v posledných rokoch temer vymizol tento typ biotopu na Slovensku (SOS/BirdLife Slovensko, 2013). V rámci CHVÚ Sysľovské polia obsadzuje stromoradia agátov, pajaseňov, jaseňov a topoľov, ako aj okraje dubovo-jaseňového lesa väčšinou v tesnej blízkosti rakúskej hranice, kde má dostatok potravy. V súčasnosti obsadzuje aj inštalované polobúdky a stračie hniezda. V minulosti hniezdil predovšetkým v hniezdach - kolóniách havranov čiernych (*Corvus frugilegus*).

Hniezdnymi biotopmi **dropa veľkého** boli pôvodne eurázijské stepi, prispôobil sa však aj podmienkam poľnohospodárskej krajiny, v ktorej obsadzuje suché trávnaté biotopy, aj extenzívne obhospodarované poľnohospodárske kultúry. Vyskytuje sa v otvorenej krajine so zmesou plodín, ktoré zahŕňajú obilniny a strniská, ďateliniská, porasty repky olejnej, trávnaté biotopy, úhory, v zime najmä porasty repky olejnej (Kovács 1993, Faragó 1983, 1988). Pre úspešné hniezdenie vyžaduje nerušené, resp. málo vyrušované územia s hojným výskytom hmyzu (BirdLife International 2017). Dôležitým aspektom je dobrý rozhľad po krajine. Hniezdiská bývajú typicky umiestnené v hustej trávinatej vegetácii výšky 15 až 35 cm, zrejme kvôli ochrane pred predátormi, bývajú tiež vystavené intenzívnemu slnečnému svetlu (Wan et al. 2002). Sliepky si vyberajú na hniezdenie najčastejšie trávnaté plochy, lucernu alebo obilie. Pri výbere hniezdiska zohráva značnú úlohu výška vegetácie – v nepriamej závislosti na zrážkach. Vo vlhších, daždivejších rokoch uprednostňuje drop na hniezdenie ďatelinu a lucernu, v suchších rokoch obilie (www.mme.hu). Na Slovensku hniezdi na zemi obvykle v porastoch obilnín a ďatelinovín (Chavko, Siryová 2002). V CHVÚ Sysľovské polia je hniezdenie dropov zaznamenávané v nízkych porastoch mladého obilia (Chavko, Maderič 2008, Maderič, Chavko 2010). Druh hniezdi a zimuje v nepôvodných sekundárnych biotopoch poľnohospodárskych kultúr, využívaných intenzívne a celoplošne. Hniezdny biotop nemá vždy priamu kontinuitu s potravným biotopom, preto sa musia vodiace sliepky s mláďatami presúvať na troficky výhodnejšie plochy.

CHVÚ Sysľovské polia je významným **zimoviskom husí**, predovšetkým **husi bieločelej** (*Anser albifrons*) a **husi siatinnej** (*Anser fabalis*) (podľa aktuálnej taxonómie ide o poddruh *serrirostris*, ktorý niektorí autori udávajú ako samostatný druh *Anser serrirostris*). V území zimuje aj **hus divá** (*Anser anser*). Hus bieločelá a hus siatinná sa vyskytujú na Slovensku v období migrácie a zimovania. Biotopy využívané týmito druhmi v čase ich výskytu na našom území je možné charakterizovať ako otvorenú krajinu v stepiach a v poľnohospodárskej krajine, vrátane lúk, polí, strnisk, zaplavovaných inundačných plôch, vlhkých lúk a mokradí rozličného typu. Na Slovensku zimujú tieto dva druhy husí najmä v Podunajsku a na Záhorí v nive Moravy. CHVÚ Sysľovské polia sa začleňuje do širšieho kontextu území a biotopov, ktoré tieto druhy využívajú počas svojho pobytu na našom území. Biotopy využívané v priebehu migrácie a zimovania na našom území využívané husou bieločelou a siatinnou sa od seba v zásade nelíšia a obidva druhy sa často vyskytujú v spoločných krdľoch. Vzájomný pomer v krdľoch týchto dvoch druhov husí sa však v posledných desaťročiach zmenil: kým do roku 2000 dominovala na Slovensku hus siatinná nad husou bieločelou, po r. 2010 v krdľoch husí migrujúcich a zimujúcich na Slovensku dominuje skôr hus bieločelá nad siatinnou. Hus bieločelá je stále považovaná v Európe za stabilný druh, kým pre hus siatinnú, teda pre komplex *Anser fabalis* sa uvádza všeobecne klesajúci trend početnosti (BirdLife International 2017). Husí zimujú v CHVÚ Sysľovské polia v nepôvodných sekundárnych biotopoch poľnohospodárskych kultúr, intenzívne a celoplošne využívaných. V súčasnosti počas zimného obdobia vytvárajú reálne potravné zdroje len porasty ozimných obilnín a porasty repky olejnej.

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Účelom vyhlásenia CHVÚ Sysľovské polia je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov - dropa veľkého, husi bieločelej, husi siatinnej a sokola kobcovitého, a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

Sysľovské polia sú v súčasnosti už len jediným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie sokola kobcovitého a najvýznamnejším (a v súčasnosti jediným) hniezdiskom dropa veľkého na Slovensku. Z európskeho hľadiska plní územie dôležitú funkciu zimoviska pre približne 10 % stredo európskej populácie dropa veľkého a viac ako 70 % populácie Slovenska, Rakúska a západného Maďarska. V území pravidelne zimuje viac ako 1 % stredo európskych populácií husí.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorit ochrany

Pri hodnotení stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany CHVÚ Sysľovské polia, sa vychádzalo z dát získaných monitoringom počas r. 2010-2019. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení uvádzajú kritériá populácie, biotopov a ohrození v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami aké boli použité pri hodnotení ich stavu v r. 2010-2019. Len takéto meranie zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov v kapitole 1.6.3.3., osobitné záujmy u jednotlivých dotknutých druhov sú uvedené v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. *Definovanie stavu druhu drop veľký v CHVÚ Sysľovské polia*

Rozšírenie a početnosť druhu:

Hniezdenie dropa veľkého bolo zaznamenané v r. 2010 (Aves symfony³), kedy dropica zahniezdila v poraste pšenice oproti Zeiselhofu a v r. 2016 (Aves symfony), kedy hniezdili v CHVÚ Sysľovské polia **minimálne tri sliepky dropa**, pričom hniezdenie bolo preukázateľne úspešné (boli pozorované aj sliepky vodiace mláďatá). Nie je však vylúčené, že dropy sa pokúšali hniezdiť aj v iných rokoch a od r. 2016 došlo k hniezdeniu takmer každoročne, napr. v r. 2017 zahniezdili 3 sliepky, v r. 2018 hniezdili 4 sliepky. V r. 2019 nebolo pozorované hniezdenie na slovenskom území, iba v júni výskyt 1 mladého jedinca pochádzajúceho pravdepodobne z Rakúska (Aves symfony). Vzhľadom na to, že sa sliepky počas hniezdenia správajú veľmi nenápadne, predpokladá sa, že každé hniezdenie nemuselo byť zaznamenané. Nízka početnosť hniezdiacich dropov odráža nevhodný stav ich biotopov v celom CHVÚ Sysľovské polia. V potravnom biotope došlo k zníženiu dostupnosti potravných zdrojov v dôsledku environmentálne nevhodného obhospodarovania: podiel TTP úplne absentuje a podiel zatrávených plôch a úhorov je hlboko pod hranicou biologických potrieb a nárokov druhu.

Na území v r. 2010-2016 **zimovalo až 200 - 400 jedincov dropa** (Aves symfony) zo západopanónskej populácie. V zimnom období predstavujú potravné zdroje najmä porasty ozimnej pšenice a repky olejnej. Podporný manažment pre tvorbu primeraných potravných zdrojov v kritickom zimnom období sa nevykonáva, alebo sa vykonáva nedostatočne. Vysoký podiel plôch s oráčinami v jesennom období nevytvára dostatočné podmienky pre dostupnosť potravných zdrojov. Početnosť v minulosti ovplyňoval aj predačný tlak (predovšetkým líška, jazvec a kuna) a vyrušovanie (hlavne nelegálny vstup cyklistov a turistov).

Tabuľka č. 2. Definovanie stavu druhu drop veľký

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je v reprodukčnom procese viac ako 15 sliepok.	V CHVÚ je v reprodukčnom procese 10 až 15 sliepok.	V CHVÚ je v reprodukčnom procese menej ako 10 sliepok.
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla počas 5-ročného obdobia o viac ako 30 %.	Populácia je počas 5-ročného obdobia stabilná (fluktuácia v rozmedzí ±30 %).	Populácia poklesla počas 5-ročného obdobia o viac ako 30 %

³ On-line databázový systém Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko - <http://aves.vtaky.sk/index/>

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
1.3. Areálový trend	Areál druhu sa zväčšuje o viac ako 10 % (alebo areál je stabilný a druh pokrýva všetky pôvodné a potenciálne biotopy).	Areál druhu je stabilný (pokles max. do 10 %), alebo nie sú obsadené všetky potenciálne biotopy.	Areál druhu sa znižuje o viac ako 10 %.	
1.4. Trend západopanónskej populácie (Maďarsko, Slovensko, Rakúsko)	Nárast populácie o viac ako 20 %.	Populácia je stabilná, prípadné výkyvy sú v rozmedzí ± 20 %.	Pokles populácie o viac ako 20 %.	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Podiel TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je v rozmedzí 30-40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je nižší ako 30 % z celkovej rozlohy územia.
	2.2. Potravný biotop	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je vyšší ako 70 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je v rozmedzí 60-70 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je nižší ako 60 % z celkovej rozlohy územia.
	2.3. Význam medzidruhových interakcií	Vo vegetácii sa nachádza priemerne viac ako 4 g článkonožcov na 100 záberov sieťkou a hustota aktivity je vyššia ako 10 jedincov na pascu/deň.	Vo vegetácii sa nachádzajú priemerne 3-4 gramy článkonožcov na 100 záberov sieťkou a hustota aktivity je v rozmedzí 7-10 jedincov na pascu/deň.	Vo vegetácii sa nachádzajú priemerne menej ako 3 gramy článkonožcov na 100 záberov sieťkou a hustota aktivity je nižšia 7 jedincov na pascu/deň.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (vyrušovanie)	Vyrušovanie v miere neohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat; vylúčenie chemických prípravkov na ochranu rastlín; vylúčenie leteckej aplikácie chemických látok; poľovnícke právo a športovo-rekreačné aktivity sa nevykonávajú; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy sa rešpektujú environmentálne zásady.	Vyrušovanie v únosnej miere, kedy možno eliminovať aktivity ohrozujúce inkubáciu a výchovu mláďat; v území je aplikácia chemických prípravkov na ochranu rastlín usmernená; vylúčenie leteckej aplikácie chemických látok; poľovnícke právo sa vykonáva len v dohodnutej miere; športovo-rekreačné aktivity sa nevykonávajú; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy sa rešpektujú environmentálne zásady.	Vyrušovanie v neúnosnej miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat; V území nie je aplikácia chemických prípravkov na ochranu rastlín usmerňovaná; výkon poľovníckeho práva nie je usmerňovaný; dochádza k nelegálnym vstupom do CHVÚ; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy sa nerešpektujú environmentálne zásady.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Podiel nevhodných poľnohospodárskych kultúr (napr. kukurica, slnečnica, vysokostebelnaté rastliny) je maximálne 30 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel nevhodných poľnohospodárskych kultúr (napr. kukurica, slnečnica, vysokostebelnaté rastliny) je maximálne 40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel nevhodných poľnohospodárskych kultúr (napr. kukurica, slnečnica, vysokostebelnaté rastliny) je vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia.
	3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (repka olejná, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je celoročne vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia; úzke zatrávené pásy so šírkou min. 1-2 m, situované na okraji pôdnych blokov a na okraji poľných ciest, sú ponechané bez obhospodarovania v celom CHVÚ.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (repka olejná, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je celoročne na 30-40 % z celkovej rozlohy územia; úzke zatrávené pásy so šírkou min. 1-2 m, situované na okraji pôdnych blokov a na okraji poľných ciest, sú ponechané bez obhospodarovania na 50 % CHVÚ.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (repka olejná, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je celoročne nižší ako 30 % z celkovej rozlohy územia; zatrávené pásy na okraji pôdnych blokov a na okraji poľných ciest sú zaorávané.

Tabuľka č. 3. Vyhodnotenie súčasného stavu dropa veľkého (body):

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	3	3
	1.4. Trend západopanónskej populácie (Maďarsko, Slovensko, Rakúsko)	2	3	6
biotop	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	1	3	3
	2.3. Význam medzidruhových interakcií	1	3	3
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenia druhu (vyrušovanie)	2	3	6
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	1	3	3
	3.3. Stupeň ohrozenia potravného biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				90
Dosiahnuté body				36

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 4. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu dropa veľkého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		40 %

Zhodnotenie

Na základe hodnotenia vyššie uvedených kritérií je súčasný stav dropa veľkého v území klasifikovaný ako **nepriaznivý na stupni C s dosiahnutou hodnotou 40 %** maximálneho ohodnotenia stavu.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu hus bieločelá v CHVÚ Sysľovské polia

Rozšírenie a početnosť druhu

Hus bieločelá sa vyskytuje v území **sezónne počas migrácie a zimovania**. Druh prilieťa do strednej Európy z oblasti Sibíri na zimovanie. Podunajsko predstavuje významný región, v rámci ktorého sa sústreďuje značná populácia zimujúcich husí. Početnosť a distribúciu severských husí podmieňuje viacero faktorov, najmä distribúcia pestovaných plodín na agroecenózach (výskyt strnísk po žatve kukurice a ozimných plodín pšenice či repky olejnej), ale aj aktuálne hydrologické a klimatické podmienky, či výkon poľovného práva a vyrušovania. Agroecenózy využívajú husi zväčša na získavanie potravy, ojedinele na nocovanie v prípade výskytu zaplavených poľných depresíí. V súčasnosti zimovanie husí v CHVÚ značne ovplyvňuje nadmerné nelegálne vyrušovanie, preto zimujúce husi nocujú viac v okolí CHVÚ Sysľovské polia na väčších vodných plochách na Dunaji či na Záhorí. V čase vyhlasovania CHVÚ bola hus bieločelá pravidelne zimujúcim druhom v území - ešte v r. 1993 – 2005 tu pravidelne zimovali aj niekoľkotisícové krdle (Chavko unpubl.) V tesnej blízkosti CHVÚ

Sysľovské polia, v CHVÚ Dunajské luhy napr. aj v zime 2016/2017, boli pozorované **zimujúce krdle husi bieločelej v počte do 15 000 jedincov** (Aves symfony), ktoré však využívali na nocovanie Hrušovskú zdrž a na zimovanie polia priľahlé k zdrži Hrušov severne od Dunaja a na Záhorí. Nakoľko významné zimoviská husí bieločelých sa nachádzajú v širšom okolí - okrem Dunaja a Záhoria aj vo viacerých susedných krajinách, t. j. v Českej republike (južná Morava), Maďarsku a Rakúsku (BirdLife International 2019), je možné predpokladať, že zimovanie husí bieločelých bude pokračovať aj v CHVÚ Sysľovské polia, pri zabezpečení vhodnej skladby plodín.

Tabuľka č. 5. Definovanie stavu druhu hus bieločelá

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 4 000 zimujúcich jedincov.	2 000 – 4 000 zimujúcich jedincov.	Menej ako 2 000 zimujúcich jedincov.
	1.2. Populačný trend	Nárast početnosti zimujúcej populácie o viac ako 20 %.	Zimujúca populácia je stabilná alebo mierne stúpla (0–20 %).	Pokles početnosti zimujúcej populácie o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Počet odpočinkových stanovišť a zhromažďísk (nocovísk) sa zvyšuje o viac ako 20 %.	Počet odpočinkových stanovišť a zhromažďísk (nocovísk) je stabilný alebo sa mierne zvyšuje (0–20 %).	Počet odpočinkových stanovišť a zhromažďísk (nocovísk) je nestabilný a sporadický.
biotop	2.1. Potravný biotop	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je vyšší ako 70 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je v rozmedzí 60-70% z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je nižší ako 60 % z celkovej rozlohy územia.
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	Migračné biotopy sú z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromažďísk a nocovísk zastúpené v optimálnej miere.	Na viac ako 50 % CHVÚ sú vhodné migračné biotopy z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromažďísk a nocovísk.	Na menej ako 50 % CHVÚ sú vhodné migračné biotopy z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromažďísk a nocovísk.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (vyrušovanie, prenasledovanie)	V CHVÚ sa neuplatňuje výkon práva poľovníctva a nevykonávajú sa žiadne športovo-rekreačné činnosti.	V CHVÚ sa uplatňuje výkon práva poľovníctva s výnimkou lovu divých husí; športovo-rekreačné činnosti sa navykonávajú.	V CHVÚ je výkon práva poľovníctva bez kontroly a usmernenia; dochádza k nelegálnym vstupom do CHVÚ.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia biotopu	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je v rozmedzí 30–40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je nižší ako 30 % z celkovej rozlohy územia.

Tabuľka č. 6. Vyhodnotenie súčasného stavu husi bieločelej (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	2	2
biotop	2.1. Potravný biotop	1	3	3
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	1	3	3
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. Stupeň ohrozenia biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				23

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 7. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu husi bieločelej

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		38 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu hus bieločelá v CHVÚ Sysľovské polia vyhodnotený ako „**C**“ - **nepriaznivý, s hodnotou 38 %**.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu druhu hus siatinná v CHVÚ Sysľovské polia

Rozšírenie a početnosť druhu

Hus siatinná sa v CHVÚ Sysľovské polia vyskytuje **sezónne počas migrácie a zimovania**. Druh prilieta do strednej Európy z oblastí Škandinávie a Sibíri na zimovanie. Podunajsko predstavuje významný región, v rámci ktorého sa sústreďuje značná populácia zimujúcich husí. Početnosť a distribúciu severských husí podmieňuje viacero faktorov, najmä distribúcia

pestovaných plodín na agrocenózach (výskyt strnísk po žatve kukurice a ozimných plodín pšenice či repky olejnej), ale aj aktuálne hydrologické a klimatické podmienky, či výkon poľovného práva a vyrušovania. Agrocenózy využívajú husi zväčša na získavanie potravy, ojedinele na nocovanie v prípade výskytu zaplavených poľných depresíí. Zimujúce husi nocujú v okolí CHVÚ Sysľovské polia na väčších vodných plochách na Dunaji či na Záhorí. Dlhodobý vývoj zimujúcej populácie husi siatinnej vykazuje výrazný úbytok. Početnejšie krdle sa vyskytujú počas migrácie. V čase vyhlasovania CHVÚ bola hus siatinná pravidelne zimujúcim druhom v území. V tesnej blízkosti CHVÚ Sysľovské polia, v CHVÚ Dunajské luhy napr. aj v zime 2016/2017, boli pozorované **zimujúce krdle husi bieločelej v počte do 1 100 jedincov** (Aves symfony), ktoré však využívali na nocovanie Hrušovskú zdrž a na zimovanie polia príľahlé k zdrži Hrušov severne od Dunaja a na Záhorí. Nakoľko významné zimoviská husí siatinných sa nachádzajú v širšom okolí - okrem Podunajskej nížiny a Záhoria aj vo viacerých susedných krajinách, t. j. v Českej republike (južná Morava), Maďarsku a Rakúsku (BirdLife International 2019), je možné predpokladať, že zimovanie husí bieločelých v území bude pokračovať aj v CHVÚ Sysľovské polia, pri zabezpečení vhodnej skladby plodín.

Tabuľka č. 8. Definovanie stavu druhu hus siatinná

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 4 000 zimujúcich jedincov.	2 000 – 4 000 zimujúcich jedincov.	Menej ako 2 000 zimujúcich jedincov.
	1.2. Populačný trend	Nárast početnosti zimujúcej populácie o viac ako 20 %.	Zimujúca populácia je stabilná alebo mierne stúpila (0–20 %).	Pokles početnosti zimujúcej populácie o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Počet odpočinkových stanovišť a zhromaždísk (nocovísk) sa zvyšuje o viac ako 20 %.	Počet odpočinkových stanovišť a zhromaždísk (nocovísk) je stabilný alebo sa mierne zvyšuje (0–20 %).	Počet odpočinkových stanovišť a zhromaždísk (nocovísk) je nestabilný a sporadický.
biotop	2.1. Potravný biotop	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je vyšší ako 70 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je v rozmedzí 60-70 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel ozimných obilnín, repky olejnej, TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je nižší ako 60 % z celkovej rozlohy územia.
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	Migračné biotopy sú z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromaždísk a nocovísk zastúpené v optimálnej miere.	Na viac ako 50 % CHVÚ sú vhodné migračné biotopy z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromaždísk a nocovísk.	Na menej ako 50 % CHVÚ sú vhodné migračné biotopy z hľadiska kvality odpočinkových stanovišť, zhromaždísk a nocovísk.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (vyrušovanie, prenasledovanie)	V CHVÚ sa neuplatňuje výkon práva poľovníctva a nevykonávajú sa žiadne športovo-rekreačné činnosti.	V CHVÚ sa uplatňuje výkon práva poľovníctva s výnimkou lovu divých husí a športovo-rekreačné činnosti sa nevykonávajú.	V CHVÚ je výkon práva poľovníctva bez kontroly a usmernenia; dochádza k nelegálnym vstupom do CHVÚ.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia biotopu	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je v rozmedzí 30–40 % z celkovej rozlohy územia.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (ozimina repky olejnej, ozimné obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, d'atelinoviny a úhor) je nižší ako 30 % z celkovej rozlohy územia.

Tabuľka č. 9. Vyhodnotenie súčasného stavu husi siatinnej (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	2	2
biotop	2.1. Potravný biotop	1	3	3
	2.2. Biotopy dôležité počas zimovania	1	3	3
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. Stupeň ohrozenia biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				60
Dosiahnuté body				23

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 10. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu husi siatinnej

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
38 %		

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu husi siatinnej v CHVÚ Sysľovské polia vyhodnotený ako „C“ - nepriaznivý, s hodnotou 38 %.

1.6.3.1.4. Definovanie stavu druhu sokol kobcovitý v CHVÚ Sysľovské polia

Rozšírenie a početnosť druhu:

V čase vyhlasovania CHVÚ bola populácia sokola kobcovitého 5 až 20 párov (v priemere 12,5 páru) (ŠOP SR a Ochrana dravcov na Slovensku, 2018). V r. 2010-2016 bola populácia sokola kobcovitého zaznamenaná v rozmedzí **1-4 páry** (Aves symfony), v r. 2016 hniezdili v CHVÚ 4 páry (Aves symfony), pričom 3 páry hniezdili v polobúdkach a jeden pár v hniezde vrany. V r. 2018 v CHVÚ tu úspešne hniezdilo **16 párov** a z búdok a hniezd vyletelo spolu min. 43 mláďat (priemerne 2,7 mláďaťa/úspešný pár a 2,39 mláďaťa/pár). Neúspešne hniezdili dva páry pravdepodobne v dôsledku predácie (straty: 1 x 2 mláďatá v stračom hniezde a 1 x 1 mláďa v búdke). V r. 2019 tu zahniezdilo spolu **24 párov** (20 v búdkach, 2 v stračích a 2 vo vraních hniezdach). Do búdok a hniezd bolo znesených 86 vajec, z ktorých vyletelo 71 mláďat. 21 párov hniezdilo úspešne a z búdok a hniezd vyletelo spolu 71 mláďat (priemerne 3,4 mláďaťa/úspešný pár a 3 mláďatá/pár). Neúspešne hniezdili 3 páry, pravdepodobne z nich 2 v dôsledku predácie a 1 z dôvodu pádu hniezdnej búdky (vždy počas znášky). Väčšina aktívnych hniezd bola zabezpečená proti predátorom repelentnými exkrementami šeliem (Chavko, Slobodník unpubl.).

Druh hniezdi v južnej časti CHVÚ, loviskom je tu otvorená nížinatá krajina agrárneho charakteru. Druh získava potravu na území Rakúska, Slovenska a sčasti aj Maďarska, kde nachádza predovšetkým dostatok hmyzu a drobných zemných cicavcov (Slobodník, Chavko et al 2017, Danko, Chavko, 2002). Nízka početnosť jeho populácie je dôsledkom výsadby nevhodných poľnohospodárskych kultúr, nevhodného spôsobu a intenzívneho poľnohospodárskeho využívania územia, čo spôsobuje významné znižovanie dostupnosti a ponuky potravy. Vplyv predátorov je kontrolovaný len čiastočne, vzájomné vzťahy hniezdiacich dravcov a sov ovplyvňujú úspešnosť reprodukčného procesu (spôsobujú straty celkovej produktivity hniezdenia až nad úroveň 20 %), početnosť je ovplyvnená aj nelegálnym vstupom cykloturistov.

Pretože spôsob hospodárenia sa od vyhlásenia CHVÚ Sysľovské polia nezmenil v prospech lepšej potravnnej bázy pre sokola kobcovitého, je predpoklad, že zaznamenané zvýšenie populácie má príčiny mimo územia Slovenska. Je vysoko pravdepodobné, že prírode blízke hospodárenie v prihraničných regiónoch Rakúska a Maďarska vplýva pozitívne aj na našu hniezdnu populáciu sokolov kobcovitých. Pretože viditeľné zmeny hospodárenia v území zatiaľ nenastali, najmä potravné biotopy sú aj naďalej ohrozené; preto aj napriek miernemu nárastu populácie je stav druhu hodnotený v CHVÚ Sysľovské polia aj naďalej ako nepriaznivý, ako to vyplýva z tabuľky č. 11, 12 a 13.

Tabuľka č. 11. Definovanie stavu druhu sokol kobcovitý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 40 párov.	25 - 40 párov.	Menej ako 25 párov.
	1.2. Populačný trend	Populácia za 5 rokov v medziročnom posúdení stúpla.	Populácia je stabilná.	Populácia za 5 rokov v medziročnom posúdení poklesla.
	1.3. Areálový trend	Areál druhu sa zväčšuje o viac ako 10 % (alebo areál je stabilný a druh pokrýva všetky potenciálne a pôvodné biotopy).	Areál druhu je stabilný (výkyvy do 10 %) a všetky potenciálne biotopy nie sú obsadené.	Areál druhu sa zmenšuje o viac ako 10 %.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1.4. Medzidruhové interakcie	Krkavcovité vtáky vytvárajú dostatočnú ponuku hniezdných príležitostí, minimálne 3 vhodné hniezda na 1 pár v domovskom okrsku.	Krkavcovité vtáky vytvárajú dostatočnú ponuku hniezdných príležitostí, minimálne 2 vhodné hniezda na 1 pár v domovskom okrsku.	Nedostatok druhov tvoriacich hniezdné príležitosti (staviteľov hniezd krkavcovitých druhov).
1.5. Hniezdna úspešnosť	Hniezdna produktivita je vyššia ako 1 mláďa/HP*.	Hniezdna produktivita je 1 mláďa/HP*.	Hniezdna produktivita je nižšia ako 1 mláďa/HP*.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Nelesná drevinová vegetácia (NDV) s vhodnou druhovou a vekovou štruktúrou a s dostatkom hniezd krkavcovitých vtákov, osobitne kolónie havranov poľných, ale aj hniezda druhov straka obyčajná a vrana popolavá/čierna.	Nelesná drevinová vegetácia (NDV) s vhodnou druhovou a vekovou štruktúrou a so stabilným počtom hniezd krkavcovitých vtákov – straka obyčajná a vrana popolavá/čierna, bez kolónie havranov poľných.
	2.2. Potravný biotop	Podiel obilnín (ktorých výška nepresahuje 130 cm), TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je vyšší ako 70 % z celkovej rozlohy územia. Jednotlivé obhospodarované pôdne bloky nemajú vyššiu výmeru ako 30 ha.	Podiel obilnín (ktorých výška nepresahuje 130 cm), TTP, tráv na ornej pôde, ďatelinovín a úhorov je v rozmedzí 60-70 % z celkovej rozlohy územia. Jednotlivé obhospodarované pôdne bloky majú výmeru 30 – 50 ha.
	2.3. Biotopy počas migrácie	Podiel úhorov, strnísk a ďatelinovín tvorí v mimohniezdnom období viac ako 15 % výmery CHVÚ.	Podiel úhorov, strnísk a ďatelinovín tvorí v mimohniezdnom období 5-15 % výmery CHVÚ.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenia druhu (vyrušovanie prenasledovanie)	Vyrušovanie v miere neohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat; vylúčenie chemických prípravkov na ochranu rastlín; vylúčenie leteckej aplikácie chemických látok; poľovnícke právo a športovo-rekreačné aktivity sa nevykonávajú; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy sú rešpektované environmentálne zásady.	Vyrušovanie v únosnej miere, kedy možno eliminovať aktivity ohrozujúce inkubáciu a výchovu mláďat; aplikácia chemických prípravkov na ochranu rastlín je usmernená; vylúčenie leteckej aplikácie chemických látok; poľovnícke právo sa vykoná len v dohodnutej miere; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy sú rešpektované environmentálne zásady. Športovo-rekreačné činnosti sa nevykonávajú.	Vyrušovanie v neúnosnej miere ohrozujúce inkubáciu a výchovu mláďat; aplikácia chemických prípravkov na ochranu rastlín nie je usmernená; výkon poľovníckeho práva nie je usmerňovaný; pri obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy nie sú rešpektované environmentálne zásady. Dochádza k nelegálnym vstupom do CHVÚ.
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	Nedochádza k nekontrolovanému výrubu NDV; prebieha postupná obnova NDV z hľadiska vhodnej druhovej (nepôvodné druhy drevín sú nahradzované pôvodnými druhmi), vekovej štruktúry a priestorovej distribúcie.	Výrub NDV je kontrolovaný, nedochádza k degradácii hniezdného biotopu; postupná obnova NDV z hľadiska vhodnej druhovej a vekovej štruktúry sa realizuje v nevyhnutnej miere.	Dochádza k nekontrolovanému výrubu a poškodzovaniu (neusmerneným orezom) NDV s negatívnym dosahom na druhovú, vekovú štruktúru a kvalitu hniezdných biotopov.
	3.3. Ohrozenie potravného biotopu	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je vyšší ako 40 % z celkovej rozlohy územia; úzke zatrávené pásy so šírkou min. 1-2 m, situované na okraji pôdných blokov a na okraji poľných ciest, sú ponechané v celom CHVÚ.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je v rozmedzí 30–40 % z celkovej rozlohy územia; úzke zatrávené pásy so šírkou min. 1-2 m, situované na okraji pôdných blokov a na okraji poľných ciest, sú na 50 % CHVÚ.	Podiel plochy vhodných poľnohospodárskych kultúr (obilniny, TTP, tráva na ornej pôde, ďatelinoviny a úhor) je celoročne nižšia ako 30 % z celkovej rozlohy územia; zatrávené pásy na okraji pôdných blokov a na okraji poľných ciest sú na menej ako 50 % rozlohy územia a sú zaorávané.

Tabuľka č. 12. Vyhodnotenie súčasného stavu sokola kobcovitého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
populácia	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Areálový trend	1	3	3
	1.4. Medzidruhové interakcie	2	3	6
	1.5. Hniezdna úspešnosť	3	3	9
biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	1	3	3
	2.3. Biotopy počas migrácie	1	2	2
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenia druhu	1	3	3
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	2	3	6
	3.3. Ohrozenie potravného biotopu	1	3	3
Možný počet bodov				96
Dosiahnuté body				53

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 13. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu sokola kobcovitého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	55 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa určených kritérií pre stav populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu sokol kobcovitý v CHVÚ Sysľovské polia vyhodnotený ako „**B**“ – **priemerný priaznivý**, ale s hraničnou **hodnotou 55 %**.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v r. 2010-2019, ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Drop veľký

Všetky populačné kritériá stavu s výnimkou hodnotenia stavu západopanónskej populácie sú v nepriaznivom stave C, čo sa odráža aj na stave populácie dropa u nás. Rovnako nepriaznivé sú aj všetky kritériá biotopov, hniezdny aj potravný biotop sa nachádza v stave C – nepriaznivý. Stav priameho ohrozenia druhu, predovšetkým vyrušovanie, sú hodnotené kladnejšie, v stave B. Ostatné kritériá ohrozenia sú v nepriaznivom stave C. Celkovo je drop veľký hodnotený v stave C, pretože nepriaznivý stav biotopov aj ohrozenia sa plne odráža na stave populácie. Treba tiež prihliadať na to, že **drop veľký v rámci Slovenska hniezdi už len na Sysľovských poliach**.

1.6.3.2.2. Hus bieločelá

Všetky populačné kritériá stavu husi bieločelej v CHVÚ Sysľovské polia sú hodnotené ako nepriaznivé, teda v stave C. Rovnako aj stav biotopov aj všetky kritériá biotopov sa nachádza v stave C. Stav priameho ohrozenia druhu, predovšetkým vyrušovanie, sú hodnotené kladnejšie, v stave B. Ostatné kritériá ohrozenia sú v nepriaznivom stave C.

Celkovo je zimujúca populácia husi bieločelej hodnotená v stave C, pretože nepriaznivý stav biotopov aj ohrození sa plne odráža na stave zimujúcej populácie.

1.6.3.2.3. Hus siatinná

Rovnako ako v prípade husi bieločelej, je aj hus slatinná hodnotená v stave C, pretože nepriaznivý stav biotopov aj ohrození sa plne odráža na stave zimujúcej populácie. Kritériá sú totožné.

1.6.3.2.4. Sokol kobcovitý

Veľkosť populácie sokola kobcovitého je hodnotená v kategórii B, populačný trend v kategórii A, veľkosť areálu v kategórii C. Areálový trend je už hodnotený kladnejšie, v stave B (priemerný priaznivý stav). V r. 2016 bola úspešnosť hniezdiacich párov vysoká (v piatich hniezdach po 4 mláďatá), preto je kritérium hniezdnej úspešnosti hodnotené v stave A (dobrý priaznivý stav). Hniezdny biotop sokola kobcovitého v CHVÚ Sysľovské polia bol vyhodnotený stupňom B (priemerný priaznivý stav), v území je množstvo hniezdných búdok, ako aj niekoľko prirodzených hniezdných možností, predovšetkým opustených hniezd krkavcovitých druhov. Potravné biotopy, ako aj biotopy počas migrácie sú však hodnotené nepriaznivo stavom C, rovnako je hodnotené aj priame ohrozenie druhu a ohrozenie potravného biotopu. Ohrozenie hniezdného biotopu je hodnotené kladnejšie, teda v kategórii B (priemerný priaznivý stav). Treba tiež prihliadať na to, že sokol kobcovitý v rámci Slovenska hniezdi už len na Sysľovských poliach.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ na Slovensku, podľa aktuálnych zmien početnosti druhu v CHVÚ Sysľovské polia a na Slovensku a podľa dosiahnuteľnosti cieľa.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu drop veľký

CHVÚ Sysľovské polia je najvýznamnejším územím pre zachovanie genofondu a potenciálu rozširovania dropa veľkého na Slovensku. Cieľom opatrení je preto zásadná zmena súčasného environmentálne nevhodného obhospodarovania pôdy v CHVÚ a realizácia postupov v poľnohospodárskej výrobe vhodných pre zlepšenie a následné udržanie trvalého priaznivého stavu hniezdných a potravných biotopov. Spolu s dôslednou ochranou každej hniezdiacej sliepky dropa by tieto kroky mali viesť k výraznému zvýšeniu hniezdnej populácie dropa v území, t. j. k **zlepšeniu stavu druhu minimálne na úroveň stupňa B (priemerný priaznivý stav) a udržaniu tohto stavu.**

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu hus bieločelá

Zimujúca populácia husi bieločelej v CHVÚ Sysľovské polia je v súčasnosti hodnotená stupňom C – nepriaznivý stav. Opatreniami na zmiernenie vyrušovania v dôsledku nelegálnych športovorekreačných činností a zmenou súčasného environmentálne nevhodného obhospodarovania pôdy v CHVÚ by malo dôjsť k obnove vhodných potravných biotopov. Cieľom je **zlepšiť stav druhu minimálne na stupeň B – priemerný priaznivý stav** a tento stav aj udržať.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu hus siatinná

Rovnako ako v prípade husi bieločelej, je aj hus slatinná hodnotená v stave C. Cieľom je **zlepšiť stav druhu minimálne na stupeň B – priemerný priaznivý stav** a tento stav udržať.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu sokol kobcovitý

CHVÚ Sysľovské polia je najvýznamnejším územím pre zachovanie genofondu a potenciálu rozširovania populácie sokola kobcovitého na Slovensku. Súčasnú celkovú hodnotenie stavu na spodnej hranici kategórie „priemerný priaznivý“ je potrebné zlepšiť. Cieľovým stavom u tohto druhu je preto aspoň udržanie hniezdnej populácie v súčasnom stave - na **úrovni**

stupňa B (priemerný priaznivý stav), takisto zlepšiť a udržať stabilný trvalo (alebo aspoň dlhodobo) udržateľný stav biotopov z nepriaznivého stavu aspoň na priemerný priaznivý stav (B) a zabezpečiť náležitú ochranu každého jedného hniezdneho páru v území.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. *Osobitné záujmy u druhu drop veľký*

Ochrana dropa veľkého ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom aj preto, že ide o posledné miesto hniezdenia a významného zimoviska druhu u nás. Vzhľadom na to, že ide o pomerne náročný druh žijúci výhradne na poľnohospodárskej pôde, dochádza ku konfliktu s poľnohospodármi hospodáriacimi v CHVÚ Sysľovské polia. Poľnohospodárske opatrenia na podporu dropa vedú k zmene súčasných zaužívaných poľnohospodárskych praktík, čo môže vyvolať finančné nároky na dotknutých podnikateľov, existujú však možnosti, ako kompenzovať ich straty spôsobené obhospodarovaním v prospech dropa v území (nastavenie a uplatnenie podporných mechanizmov z EÚ fondov, resp. uplatnenie ekonomických nástrojov v zmysle §§ 60 a 61 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov - ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“).

1.6.3.4.2. *Osobitné záujmy u druhu hus bieločelá*

Hus bieločelá patrí medzi poľovnú zver. Opatrenia navrhované na zlepšenie priaznivého stavu v CHVÚ neobmedzia poľovné využívanie druhu v území nad rámec vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z., podľa § 2. ods. 1 je lov všetkých druhov divých husí a kačíc v časti CHVÚ uvedeného prílohy č. 2 tejto vyhlášky zakázaný (na výmere 1 315,1 ha v špecifikovaných katastrálnych územiach – viditeľné aj z mapovej prílohy č. 6.4), resp. podľa § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. je v čase od 1. januára do 30. júna zakázaný lov zveri okrem lovu predátorov na časti CHVÚ uvedenej v prílohy č. 3 vyhlášky (výmera 1 044,4 ha) – viditeľné aj z mapovej prílohy č. 6.4). Navrhované zmeny konvenčných a v súčasnosti zaužívaných postupov v poľnohospodárstve môžu vyvolať finančné nároky na dotknutých podnikateľov, existujú však možnosti, ako kompenzovať ich straty spôsobené obhospodarovaním v prospech husi bieločelej v území (uplatnenie ekonomických nástrojov z EÚ fondov alebo v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.).

1.6.3.4.3. *Osobitné záujmy u druhu hus siatinná*

Hus siatinná patrí medzi poľovnú zver. Opatrenia navrhované na zlepšenie priaznivého stavu v CHVÚ neobmedzia poľovné využívanie druhu v území nad rámec vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. Viac v časti 1.6.3.4.2.

1.6.3.4.4. *Osobitné záujmy u druhu sokol kobcovitý*

V prípade ochrany sokola kobcovitého ide o verejnosti pomerne neznámy druh a nie sú výrazné osobitné záujmy dotýkajúce sa jeho ochrany. Dotknuté však môžu byť záujmy právnických a fyzických osôb aktívnych v poľnohospodárstve, keďže časť opatrení v CHVÚ je zameraná na zmenu zaužívaných poľnohospodárskych praktík, čo môže vyvolať finančné nároky na dotknutých podnikateľov. Obhospodarovanie v prospech sokola kobcovitého môže byť v prípade náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovanie kompenzované z EÚ fondov alebo podľa zákona č. 543/2002 Z. z.).

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

V rámci CHVÚ Sysľovské polia nie sú vyčlenené žiadne iné chránené územia, územie je v **1. stupni ochrany** a vzťahujú sa naň ustanovenia všeobecnej ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z., rovnako ako ustanovenia vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. Podrobnosti sú uvedené v úvode časti 3.4 programu starostlivosti.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

V CHVÚ Sysľovské polia sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

2.1. Historický kontext

Územie bolo od dávnej minulosti využívané **výlučne na poľnohospodárske účely**, vrátane pasienkového spôsobu hospodárenia, avšak v porovnaní so súčasnosťou sa poľnohospodárske plodiny pestovali na podstatne menších plochách, pri zachovaní mozaikovitého charakteru. Maloplošná a pestrejšia forma obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy je tiež cieľom programu starostlivosti. Osobitný význam v minulosti mala rôznorodá štruktúra krajiny, v ktorej okrem rastlinnej výroby malá vysoký podiel aj živočíšna výroba, vďaka ktorej boli v území zastúpené pasienky, lúky a viacročné krmoviny na ornej pôde. Maloplošné pestovanie kultúr, vysoký podiel pasienkov a podstatne nižší podiel využívania chemických látok mal nenahraditeľný a významný vplyv na stabilitu biodiverzity a vytváral diametrálne odlišné podmienky s pozitívnymi ekologickými parametrami. Tým, že nedochádzalo k používaniu chemických látok, bola podstatne vyššia početnosť a rozmanitosť flóry a bezstavovcov. Významný vplyv mala aj podstatne nižšia koncentrácia obyvateľstva a nižšie nároky na využívanie krajiny.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Z celkovej výmery CHVÚ Sysľovské polia (1 772,94 ha) tvorí **poľnohospodárska pôda 1 722,74 ha (97,17 %)**, z toho orná pôda 1 633,69 ha, 16,06 ha je klasifikovaných ako ovocný sad a 73 ha ako trvalé trávnaté porasty. Výmera **ostatných plôch je 32,21 ha**.

Priaznivý stav biotopov je dlhodobo negatívne ovplyvňovaný nevhodnou štruktúrou poľnohospodárskych plodín v osevných plánoch, nevhodným rozsahom plôch oráčín, ktoré vznikajú zaoraním strnísk krátko po žatve a intenzívnym používaním chemických prípravkov na ochranu rastlín. V posledných rokoch pristupuje majoritný obhospodarovateľ pozemkov CHVÚ Sysľovské polia – Podielnícke družstvo Dunaj k zmene štruktúry pestovaných plodín, čo by mohlo prispieť k vytvoreniu podmienok pre zlepšenie stavu predmetov ochrany v území. Veľký význam pre výberové druhy vtáctva majú depresie, ktoré sú historickými pozostatkami zaniknutých ramien Dunaja a pretínajú CHVÚ asi na 25 % územia. Depresie starých ramien sú využívané ako nocoviská a odpočinkové stanovišťa dropov a divých husí, kde sú chránené pred agresívnymi vetrami a zároveň sú chránené pred vyrušovaním.

Dôležitou súčasťou biotopov boli do r. 2005 aj zatrávnené poľné cesty a trávne porasty situované pozdĺž spevnených poľných ciest, pozdĺž okrajov pôdnych blokov a vetrolamových pásov, ktoré tvorili refúgiá významné najmä pre zachovanie diverzity bezstavovcov a drobných zemných cicavcov. Od r. 2006 stav biotopov v CHVÚ môžeme hodnotiť ako veľmi kritický. V novembri 2005 došlo k rozoraniu 70 ha zatrávnenej plochy (nachádzajúcej sa na parcele s ornou pôdou po dobu predchádzajúcich 5 rokov a ktorá bola pre výberové druhy vtáctva kľúčová) a následne od r. 2006 postupne k likvidácii všetkých zatrávnených ciest a trávnych porastov pozdĺž poľných ciest, pôdnych blokov a vetrolamov, a to ich zaoraním. Biotopy CHVÚ mali do r. 2005 akceptovateľné ekologické a biologické parametre pre dlhodobé prežívanie dropa veľkého i ďalších druhov vtáctva.

K priamemu ohrozeniu násad vajec a mláďat dochádza najmä pri chemických postrekoch a žatve. Významne negatívne sú aj zásahy do nelesnej vegetácie – hniezdisk sokolov, predovšetkým sústavným neodborným orezávaním a odstraňovaním spodnej etáže krovín. V neposlednom rade zdravotný stav drevín ovplyvňuje aj používanie desikantov a tesné zaorávanie okolo vetrolamov, ktoré poškodzuje koreňové systémy stromov. Častým kosením posledných zvyškov trávnych porastov okolo poľných ciest a vetrolamov v hniezdom období značne redukuje podmienky pre druhy hniezdiace na zemi (vrátane pernatej zveri) a znižuje úkrytové možnosti živočíchov vo vegetačnom období.

Lesné hospodárstvo

CHVÚ Sysľovské polia **nie je lesohospodársky využívané**.

Vodné hospodárstvo

V CHVÚ nie sú povrchové vodné zdroje. Z hľadiska ochrany prírody je problémom **využívanie podzemných zdrojov na zavlažovanie poľnohospodárskych plodín veľkoplošnými zavlažovacími systémami**, nakoľko drop veľký je pomerne slabo a nízko lietajúcim druhom. V odbornej literatúre sa uvádza, že jednou z početných príčin ústupu jeho populácie z územia Slovenska sú aj nárazy do takýchto zavlažovacích zariadení, spolu s inými neusmernenými poľnohospodárskymi postupmi (Chavko, Siryová 2002), resp. budovanie zavlažovacích zariadení v miestach výskytu dropov je možné považovať za vyrušovanie s negatívnym zásahom do jeho biotopu; tento faktor je považovaný za jedno z kľúčových ohrození európskej populácie dropov veľkých (Nagy 2010).

Rekreácia a šport

Územie leží na okraji Bratislavy s rozširujúcou sa zástavbou a pokračujúcou urbanizáciou, čo znamená **narastajúci tlak zo strany verejnosti a krátkodobej rekreácie** vo forme turistiky, cyklistiky a vychádzok so psami. Napriek tomu, že sú tieto aktivity v CHVÚ zakázanými činnosťami, na čo upozorňuje aj značenie, dochádza k narastajúcemu nelegálnemu vstupu. Vyrušovanie je významné a nedostatočne eliminované, nelegálny vstup, najmä cyklistami nerešpektujúcimi zákaz vjazdu, je aj dôsledkom toho, že strážna služba na zamedzenie vyrušovania absentuje a prístup do územia nie je dostatočne kontrolovaný.

V časti územia je na okraji **zriadený náučný chodník**, ktorý vedie k trojmedziu, kde je možný pohyb peších turistov. V území sa objavujú opakovane aj zámery budovania cyklotrás, ktoré môžu v prípade necitlivého prevedenia predstavovať závažné ohrozenie predmetov ochrany.

Poľovníctvo a rybárstvo

Celé CHVÚ Sysľovské polia patrí **do poľovnej oblasti M III 1 a** je využívané poľovníckymi združeniami (PZ) Lúčka, Rusovce a Jarovská poľovnícka spoločnosť. Väčší podiel plochy na poľovnícke účely využíva PZ Rusovce (cca 65 % CHVÚ). Hlavnými druhmi zveri sú zajac poľný, bažant poľný, srnčia zver, kačica divá, jarabica poľná. Najviac lovenými druhmi sú bažant poľný a zajac poľný. Hlavná sezóna spoločných poľovačiek (bažant poľný, zajac poľný, kačica divá) je v mesiacoch november a december, na kačicu divú sa poľuje do polovice januára, na srnčiu zver od 16. mája do 30. septembra individuálnym spôsobom. Táto aktivita môže najviac ovplyvniť reprodukčný proces dropa veľkého, pretože je realizovaná počas jeho hniezdneho obdobia. Na srnčiu zver sa poľuje z posedov a dlhodobá prítomnosť osôb a strelba z posedov môže negatívne ovplyvniť inkubáciu vajec a opustenie hniezda sliepkami. Poľovnícke využívanie poľovne využívaných druhov zveri má v rámci CHVÚ určené ekologické limity vo vzťahu k ohrozeniu vtáčích druhov, hlavne dropa veľkého. Predačný tlak (predovšetkým líšky, jazvece a kuny) je v súčasnosti primerane eliminovaný a významnejšie neohrozuje funkčnosť hniezdisk a zimovísk.

V CHVÚ sa nenachádzajú vodné plochy.

Ťažba nerastných surovín

V CHVÚ sa **ťažba nerastných surovín nerealizuje**. Prípadné využitie štrkových ložísk situovaných pod plytkou vrstvou ornice by bolo pre druhy vtáctva rizikové.

Ďalšie využitie

V časti CHVÚ na lokalite Laurovské bol v minulosti vyvázaný a umiestňovaný odpad zo stavebnej činnosti, komunálny a nebezpečný odpad. V reprodukčnom období boli ako skládky využité a odpadom zasypané štrkové jamy s vodou, v ktorých sa nachádzali rôzne vývojové štádiá zástupcov obojživelníkov a hmyzu. Táto nelegálna skládka odpadu bola po dohode s miestnou samosprávou v r. 2006 zrušená, odpad bol na mieste zasypaný a menšia časť odvezená. Problém nelegálneho odpadu pretrváva aj v súčasnosti.

V území je v gescii Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. (NDS) plánovaná výstavba križovatky Bratislava - Čunovo na diaľnici D2 vo variante č. 3 (zelený). Navrhovaná činnosť prešla procesom posudzovania vplyvov na životné prostredie, ktorého súčasťou bolo aj primerané posúdenie vplyvov na územia Natura 2000, a podmienky realizácie stavby zohľadňujúce záujmy ochrany prírody stanovené v záverečnom stanovisku Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 1949/2019-1.7/zg zo dňa 13. augusta 2019.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V dávnej minulosti územie pretínala tzv. „**Jantárová cesta**“. Jej historické pozostatky boli nájdené (a následne preskúmané archeológmi) pri zemných prácach pri výstavbe rýchlostnej komunikácie D2. Veľká časť tejto lokality bola po základnom výskume „prekrytá“ výstavbou rýchlostnej komunikácie D2. Ostatné archeologicky významné plochy sú pod poľnohospodársky využívanou ornou pôdou. Významnú kultúrnu pamiatku tvoria aj umelecky stvárnené predmety na styku hraníc Maďarska, Rakúska a Slovenska, ktoré sú historickým symbolom priateľstva týchto troch krajín.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotení priaznivých stavov predmetných druhov v CHVÚ Sysľovské polia vyhotoveného Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) na základe dát z **monitoringu vtáctva a pozorovaní v r. 2010-2019**, a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení.

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy¹ v CHVÚ Sysľovské polia

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre druh drop veľký

Na zlepšenie a udržanie stavu dropa veľkého minimálne na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné **manažmentové opatrenia**:

- v prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd,
- vypracovať a presadzovať vhodné agroenvironmentálne schémy na ochranu biotopov do Programu rozvoja vidieka SR a následne ich realizovať v CHVÚ,
- zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny,
- zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín, ktorých výška nepresahuje 130 cm (ideálne oziminy), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/snečnice a 10 % úhoru,
- zabezpečiť striedanie blokov pestovaných plodín vo vhodnej mozaike a štruktúre do veľkosti blokov 10-30 ha,
- termíny agrotechnických prác (vhodné a prijateľné formy) zosúladiť s nárokmi dropa veľkého, napr. aspoň do septembra ponechať strniská po žatve (nezaorávať ich v júli), ktoré sú cenným zdrojom potravy; nevykonávať chemické postreky v obilninách, kde sú potenciálne hniezda dropov do 15. mája (v tomto období je najvyšší predpoklad, že dôjde k zničeniu násad vajec, či k usmrteniu nevzletných mláďat),
- minimalizovať využívanie pesticídov, zavádzať využívanie alternatívnych a ekologických prostriedkov na ochranu rastlín, vylúčiť využívanie rodenticídov,
- zavlažovanie plodín realizovať mimo obdobia hniezdenia dropov (15. 4. – 30. 6.), na vymedzenej dohodnutej ploche v celkovej výmere maximálne 600 ha, ročne max 200 ha, a to zariadeniami neškodnými pre dropy, t. j. tzv. bubnovými zavlažovacími zariadeniami,
- zabezpečiť celoročný monitoring populácie a monitoring a vyhľadávanie hniezd v období marca a apríla tak, aby bolo možné zabezpečiť včasné vyhlásenie ochranných zón,

- rovnako pred termínmi žatvy vykonať monitoring zameraný na zabezpečenie ochrany oneskorených hniezdení hlavne na ochranu nevzletných mláďat ohrozených žatvou,
- usmerňovať výsadbu vysokých stromov (napr. topole), dosadiť vetrolamy vo vybraných častiach územia drevinami a krovinami (napr. hloh, ktorého plody sú v zime dôležitým doplnkom výživy aj pre dropy), zachovávať kroviny, ktoré o. i. zmierňujú vysychanie stromov,
 - koordinovať monitoring a zámery ochrany dropa veľkého najmä s Maďarskom a Rakúskom v záujme ochrany celej panónskej populácie dropa veľkého; zabezpečiť medzinárodnú spoluprácu za účelom výmeny poznatkov u skúseností pri ochrane dropa, predovšetkým v rámci Memoranda o porozumení pri ochrane a manažmente stredoeurópskej populácie dropa veľkého a Medzinárodného akčného plánu ochrany západopalearktkej populácie dropa veľkého (Nagy, 2010),
 - v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 234/2006 Z. z. vylúčiť akúkoľvek výstavbu v rámci CHVÚ a vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltických zariadení v okruhu 1 km od hranice CHVÚ,
 - zabezpečiť viditeľné označenie hraníc CHVÚ a funkčnosť uzamykateľných závor na príjazdových cestách do CHVÚ,
 - zabezpečiť dodržiavanie zákazu aj ostatných činností vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. a strážnu službu a pravidelnú kontrolu územia (neoprávnený vstup, nelegálny vjazd, pohyb psov a pod.),
 - znižovať predačný tlak na populáciu dropa, predovšetkým zo strany líšky a jazveca, a skúmať priebežne vplyv výskytu predátorov, pri ochrane hniezd využívať možnosti neinvazívnych metód znižovania vplyvu predátorov repelentnými prostriedkami,
 - vybudovať cyklotrasu v bezprostrednom okolí CHVÚ Sysľovské polia - východne od diaľnice D2 (mimo CHVÚ Sysľovské polia) a na vhodných miestach pozdĺž tejto cyklotrasy východne od D2 vybudovať pozorovateľne, ktoré umožnia návštevníkom cyklotrasy rozhľad do územia bez nelegálneho vstupu do neho, na týchto miestach inštalovať aj informačné panely, lavičky a prístrešky pre oddych,
 - aj inými formami zvyšovať environmentálne povedomie verejnosti o význame druhu predovšetkým v katastrálnych územiach obcí situovaných v CHVÚ.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre druh hus bieločelá

Na zlepšenie a udržanie stavu husi bieločelej minimálne na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať **manažmentové opatrenia** totožné s opatreniami pre dropa veľkého.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre druh hus siatinná

Na zlepšenie a udržanie stavu husi siatinnej minimálne na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať **manažmentové opatrenia** totožné opatrenia ako pre dropa veľkého.

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre druh sokol kobcovitý

Na udržanie stavu sokola kobcovitého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať, aj v zmysle schváleného Programu záchranu sokola červenonohého¹ na roky 2018 – 2022 (ŠOP SR, Ochrana dravcov na Slovensku, 2018), predovšetkým nasledovné **manažmentové opatrenia**:

- vypracovať a presadzovať vhodné agroenvironmentálne schémy na ochranu biotopov do Programu rozvoja vidieka SR a následne ich realizovať v CHVÚ,
- usmerňovať výsadbu vysokých stromov (napr. topole), dosadiť vetrolamy vo vybraných častiach územia drevinami a krovinami (napr. hloh, ktorého plody sú v zime dôležitým doplnkom výživy aj pre dropy), zachovávať kroviny, ktoré o. i. zmierňujú vysychanie stromov,
- zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávny na ornej pôde a viacročný krmovina (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmovina,
- zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín, ktorých výška

- nepresahuje 130 cm (ideálne oziminy), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľečnice a 10 % úhoru.
- zabezpečiť usmernené kosenie existujúcich trávnych porastov alebo pastvu na nich a usmernené kosenie okrajov poľných ciest mimo obdobia rozmnožovania,
 - minimalizovať využívanie pesticídov, zavádzať využívanie alternatívnych a ekologických prostriedkov na ochranu rastlín, vylúčiť využívanie rodenticídov a insekticídov likvidujúcich veľké druhy hmyzu,
 - v prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón hniezdných kolónií ako a solitérnych hniezd a porastov využívaných na nocovanie a odpočinok,
 - zabezpečiť inštaláciu dostatočného počtu búdok a hniezdných podložíek, a pravidelne ich udržiavať v dobrom stave,
 - zabezpečiť vybudovanie malých vodných napájadiel (cca do 10 m²) pre zvýšenie diverzity hmyzu a obožiteľníkov, rovnako zabezpečiť malé kamenné výsyvky pre malé druhy plazov s cieľom zvýšenia potravnnej ponuky,
 - zabezpečiť celoročnú ochranu krkavcovitých druhov vtákov a monitoring vplyvu na predmety ochrany CHVÚ Sysľovské polia,
 - zabezpečiť celoročný monitoring druhu (hniezdnej a migrujúcej populácie) a spolupracovať najmä v rámci programov sčítania s Maďarskom a Rakúskom, koordinovať zábery ochrany druhu v rámci cezhraničnej spolupráce a zábermi ochrany druhu s Maďarskom a Rakúskom,
 - v súlade s vyhláškou MŽP SR č. 234/2006 Z. z. vylúčiť akúkoľvek výstavbu v rámci CHVÚ a vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltaiických zariadení v okruhu 1 km od hranice CHVÚ,
 - zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia (neoprávnený vstup, vjazd, pohyb psov a pod.),
 - zamedziť vjazdu cyklistov do CHVÚ, v spolupráci s políciou kontrolovať dodržiavanie zákazov neoprávneného vstupu do CHVÚ,
 - zabezpečiť dôsledné dodržiavanie aj ostatných ustanovení vyhlásky MŽP SR č. 234/2006 Z. z.,
 - zvyšovať environmentálne povedomie verejnosti o význame druhu predovšetkým v katastrálnych územiach obcí situovaných v CHVÚ.

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V zmysle vyhlásky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. boli v rámci časti CHVÚ Sysľovské polia vyčlenené 2 ekologicko-funkčné priestory (EFP), mapové zobrazenie vrátane zakázanej činnosti v danom EFP je v prílohe č. 6.4. Nároky na využívania jednotlivých častí CHVÚ sa však v zásade neodlišujú, preto bol návrh zásad a opatrení spracovaný nie podľa EFP, ale s ohľadom na aktuálne využívanie územia.

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Nakoľko v CHVÚ tvorí **97,17 % poľnohospodárska pôda, z toho 92,15 % orná pôda**, je prežívanie všetkých predmetných druhov závislé práve na vhodnom obhospodarovaní tohto územia. Vhodne nastavené aktivity na poľnohospodárskej pôde a trávnatých plochách sú kľúčové pre zachovanie hniezdných či potravných biotopov druhov. S ohľadom na uvedené je potrebné, aby využívanie územia bolo podľa **nasledovných zásad a opatrení**:

- zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny,
- zabezpečiť, aby na ostatnej výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín ktorých výška nepresahuje 130 cm (ideálne oziminy), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľečnice a 10 % úhoru,
- zabezpečiť striedanie blokov pestovaných plodín vo vhodnej mozaike a štruktúre do veľkosti blokov 10-30 ha,
- pri pestovaní plodín, najmä obilnín, uprednostňovať oziminy a minimalizovať jarné práce,

- zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania TTP s ohľadom na nároky predmetov ochrany CHVÚ Sysľovské polia a ich potravnú bázu, časť lúk ponechať cyklicky bez manažmentu pre rýchlejšiu kolonizáciu pokosených lúk rovnokrídlovcami a inými druhmi hmyzu, a zároveň ako úkryty pre druhy vtáctva; ponechávať nepokosené pásy tráv v šírke 10 m každých 100 m,
- na hniezdiskách dropa veľkého vylúčiť kosbu lúk a krmovín do termínu 30. júna kalendárneho roka,
- kosbu lúk a krmovín, ako aj žatvu poľnohospodárskych plodín, realizovať šetrným spôsobom od stredu blokov k okrajom, prípadne od okraja k okraju tak, aby boli živočíchy ukrývajúce sa v poraste postupne vytláčané na okraj bloku odkiaľ uniknú do susedných porastov. V žiadnom prípade nekosiť a nežať od okraja do stredu, kedy dochádza k postupnému vtlačaniu ukrývajúcej sa zveri do porastu, ktorý je na záver skosený alebo zožatý aj so sem natlačenými živočíchmi. Pri kosbe a žatve využívať mechanické plašiče zveri, napríklad reťazové pásové plašiče pred mechanizmami, alebo preháňanie porastov pred poľnohospodárskymi prácami,
- vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou,
- vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich drevín na energetické účely na poľnohospodárskom pôdnom fonde,
- vylúčiť všetky agrotechnické činnosti vykonávané v nočných hodinách (napr. orbu, diskovanie, žatevné práce), pretože majú významne negatívny vplyv na predmet ochrany v CHVÚ Sysľovské polia,
- zavlažovanie plodín realizovať mimo obdobia hniezdenia dropov (15. 4. – 30. 6.), na vymedzenej dohodnutej ploche v celkovej výmere maximálne 600 ha, ročne max 200 ha, a to zariadeniami neškodnými pre dropy, t. j. tzv. bubnovými zavlažovacími zariadeniami,
- eliminovať, resp. usmerniť používanie insekticídov a herbicídov v poľnohospodárstve,
- uviesť do používania ekologické prostriedky na ochranu plodín; úplne vylúčiť využívanie rodenticídov v CHVÚ a zároveň vylúčiť akékoľvek pesticídy na úhoroch, TTP, trávnych porastoch na ornej pôde a na krmovinách, resp. používať pesticídy len na základe súhlasného stanoviska ŠOP SR,
- v období po žatve obilnín a repky aspoň 30 % strnísk zaoarať až v septembri a ponechať ich nepoorané v letných mesiacoch (júl až august),
- zachovávať mäkké poľné cesty a ich dostatočný trávnatý okraj, zamedziť ich rozorávaniu, ak to nie je nutné z dôvodu ich stavu (a nezjazdnosti),
- na udržiavanie porastov pri a na poľných cestách využívať kosačky počas mimohniezdného obdobia, na kosbu nepoužívať mulčovače,
- vypracovať a presadzovať vhodné agroenvironmentálne schémy na ochranu biotopov výberových druhov vtákov do Programu rozvoja vidieka SR a zabezpečiť ich následnú realizáciu,
- zabezpečiť uplatňovanie súboru postupov, ktoré sú prospešné pre životné prostredie a klímu, tzv. zazelenanie (greening) Spoločnej poľnohospodárskej politiky,
- zabezpečiť aktívnu kontrolu plnenia podmienok „krížového plnenia“ (cross compliance) a v prípade ich porušenia kontaktovať príslušnú regionálnu Pôdohospodársku platobnú agentúru,
- zabezpečiť aktívnu kontrolu dodržiavania legislatívy v oblasti ochrany prírody a krajiny a ďalších predpisov (napr. na nevykonávanie poľnohospodárskych prác v noci).

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

V CHVÚ Sysľovské polia nie sú lesné pozemky ani nie je lesohospodársky využívané.

2.3.2.3. Vodné hospodárstvo

V súčasnosti sa v CHVÚ vo väčšom rozsahu vodné zdroje nevyužívajú, existuje len potenciálne riziko pri možných väčších budúcich zámeroch. Ak by takéto zábery boli navrhnuté, je potrebné dodržať **následovné zásady a opatrenia:**

- v prípade akéhokoľvek využitia vody priamo v území a bezprostrednom okolí na iný účel ako pre potreby obcí priamo v CHVÚ alebo na ich hranici je potrebné dôsledne posúdiť prípadný dosah na predmet ochrany.

2.3.2.4. Rekreácia a šport

Vzhľadom na skutočnosť, že je územie relatívne malé (len 1772 ha) a nachádza sa vedľa husto zastavanej oblasti, rekreácia a šport je výrazným problémom hlavne z hľadiska vyrušovania druhov vtáctva, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Sysľovské polia. Pre dropa veľkého, ktorý je extrémne citlivý na vyrušovanie (resp. je veľmi plachý, má pomerne vysokú únikovú vzdialenosť), ako aj pre sokola kobcovitého, CHVÚ Sysľovské polia predstavuje jedinou hniezdnu lokalitu na Slovensku. Z tohto dôvodu je nutné realizovať **nasledovné opatrenia**:

- zabezpečiť viditeľné označenie hraníc CHVÚ v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z., dopravných značiek a zákazových piktogramov,
- zabezpečiť funkčnosť uzamykateľných závor na príjazdových cestách do CHVÚ,
- vybudovať cyklotrasu v bezprostrednom okolí CHVÚ Sysľovské polia - východne od diaľnice D2 (mimo CHVÚ Sysľovské polia) a na vhodných miestach pozdĺž tejto cyklotrasy východne od D2 vybudovať pozorovateľne, ktoré umožnia návštevníkom cyklotrasy rozhľad do územia bez nelegálneho vstupu do neho, na týchto miestach inštalovať aj informačné panely, lavičky a prístrešky pre oddych,
- na hraniciach a turistickej trase inštalovať informačné tabule pre verejnosť o význame CHVÚ;
- eliminovať zámery rozvoja nevhodne lokalizovanej turistickej a rekreačnej infraštruktúry a športové a rekreačné aktivity,
- zamedziť vjazdu cyklistov do CHVÚ mimo vyznačenej trasy a usmerniť pohyb cyklistov mimo CHVÚ Sysľovské polia prostredníctvom cyklistickej trasy,
- zabezpečiť dodržiavanie zákazov aj ďalších činností vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z., v spolupráci s políciou pravidelne kontrolovať najmä dodržiavanie zákazov neoprávneného vstupu do CHVÚ, vjazdu, pohyb psov a pod.

2.3.2.5. Poľovníctvo

Poľovníctvo môže významne prispieť k dosiahnutiu cieľov ochrany územia, a preto je potrebné pri jeho výkone dodržiavať **nasledovné zásady a opatrenia**:

- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné závory na prístupových komunikáciách do cennejších častí CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu motorovými vozidlami do CHVÚ,
- zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody, ako aj do eliminácie nelegálnej činnosti (napríklad vykladania otrávených návnad),
- pri podozrení z páchania trestnej činnosti, najmä pri nálezoch uhynutých živočíchov, prípadne nastrožených návnad a pascí, bezodkladne podať trestné oznámenie príslušnému útvaru polície a orgánom činným v trestnom konaní,
- realizovať opatrenia na podstatné zníženie rizík nezákonného odstrelu,
- zabezpečiť kontrolu režimu nepoľovných zón s ohľadom na druhy hus bieločelá a hus siatinná; poľovnícke využívanie územia zosúladiť s nárokmi predmetov ochrany, najmä z hľadiska lokalizácie poľovníckych aktivít a hniezdisk druhov drop veľký a sokol kobcovitý tak, aby nedochádzalo počas výkonu poľovného práva k vyrušovaniu či mareniu hniezdovania, vrátane lokalizácie poľovníckych zariadení na vopred dohodnutých miestach, kde nie je rozpor s predmetom ochrany CHVÚ,
- podporovať hniezdenie krkavcovitých vtákov, predovšetkým havrana poľného a vylúčiť ich odstrel, zabezpečiť monitoring vplyvu na predmety ochrany CHVÚ,
- znižovať predačný tlak na populáciu dropa, predovšetkým zo strany líšky, jazveca a kuny, a skúmať priebežne vplyv výskytu predátorov, pri ochrane hniezd využívať možnosti neinvazívnych metód znižovania vplyvu predátorov repelentnými prostriedkami.

2.3.2.6. Ťažba nerastných surovín a energetický priemysel

V CHVÚ sú evidované **dobývacie priestory, ložiská nevyhradených nerastov a chránené ložiskové územia (štrky a piesky)**. V prípade prípravy projektov na ich využívanie, rozširovanie alebo zmenu využívania je potrebné dodržať **nasledovné zásady**:

- dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín, a vylúčiť ich v prípade, ak je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia,
- v prípade povolenia nových projektov ťažby nerastných surovín (po náležitom posúdení dopadov na predmet ochrany), dôsledne realizovať zmierňujúce, prípadne kompenzačné opatrenia,
- vylúčiť výstavbu veterných a fotovoltaických zariadení v okruhu 1 km od hraníc chráneného vtáčieho územia,
- vylúčiť výstavbu nových 22 kV vzdušných elektrických vedení

2.3.2.7. Ďalšie využitie, resp. opatrenia ochrany prírody

Pre zlepšenie a následné zachovanie stavu dropa veľkého, sokola kobcovitého, husi siatinnej a husi bieločelej je okrem vyššie popísaného nutné dodržať **nasledovné zásady a opatrenia**:

- zabezpečiť celoročný monitoring druhov ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ, za účelom získania údajov o stave a trendoch populácií druhov, osobitne v prípade dropa veľkého a sokola kobcovitého aj dohľadanie hniezd za účelom ich ochrany,
- zabezpečiť vyvesenie dostatočného počtu polobúdok pre sokola kobcovitého a pravidelne ich udržiavať v dobrom stave,
- zvýšiť kapacity (predovšetkým ŠOP SR) na kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny (v súčasnosti je táto vykonávaná predovšetkým dobrovoľníkmi),
- v prípade potreby okolo existujúcich hniezd sokola kobcovitého a dropa veľkého vyhlásiť ochranné zóny – rozhodnutím orgánu ochrany prírody;
- dôsledne posúdiť rozvojové zámery v CHVÚ a v okolí s dosahom na predmety ochrany; zámery, ktoré majú mierny alebo žiadny vplyv na predmety ochrany usmerniť tak, aby sa realizovali v rámci existujúcich intravilánov alebo ich bezprostrednom okolí a nedochádzalo tak k záberu potravných a hniezdných biotopov; zámery s významne negatívnym vplyvom na predmety ochrany z územia vylúčiť; pre usmernenie rozvoja využívať aj nástroje územného plánovania a dôsledne kontrolovať dodržiavanie tých územných plánov, ktoré rešpektujú zásady ochrany prírody,
- realizovať ekovýchové aktivity zamerané na informovanie odbornej i laickej verejnosti, ako aj na ochranu a výskum druhov, ktoré sú predmetom ochrany s cieľom vytvoriť u verejnosti pozitívny vzťah k ochrane cieľových druhov,
- zabezpečiť medzinárodnú spoluprácu za účelom výmeny poznatkov u skúseností pri ochrane sokola kobcovitého, dropa veľkého,
- na miestach, kde si to nevyžaduje prístup na poľnohospodárske pozemky, zrušiť cesty, ktoré slúžia ako nelegálne prístupové cesty do CHVÚ pre cyklistov,
- usmerniť umiestňovanie včelstiev v CHVÚ na miesta, kde ich spravovanie nespôsobuje vyrušovanie (napríklad časté jazdy motorovými vozidlami), podmieniť súhlasom ŠOP SR,
- zabezpečiť vybudovanie malých vodných napájadiel (cca do 10 m²) pre zvýšenie diverzity hmyzu a obojživelníkov, rovnako zabezpečiť malé kamenné výsyvky pre malé druhy plazov s cieľom zvýšenia potravnnej ponuky,
- zhodnotiť adrešnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z.

Pre sokola kobcovitého je zásadná NDV (**nelesná drevinová vegetácia**), pre manažment ktorej je realizovať **nasledovné opatrenia**:

- zabezpečiť postupnú výsadbu pôvodnými drevinami na hniezdiskách sokolov kobcovitých ako náhradu za choré a vysychajúce prevažne invázne stromy;

- usmerniť orezávanie stromov a odstraňovanie krovín užívateľmi pozemkov v CHVÚ a tieto podmieniť súhlasom ŠOP SR.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by takéto zábery boli navrhnuté, je potrebné dodržať **nasledovné zásady a opatrenia**:

- v spolupráci so ŠOP SR usmerniť potenciálne zábery, aby nedochádzalo k ohrozeniu predmetov ochrany CHVÚ Sysľovské polia.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicke-funkčné priestory

Do r. 2049 boli stanovené nasledovné ciele ochrany:

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav dropa veľkého¹, husi bieločelej a husi siatinnej aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý stav a následne ho minimálne zachovať, zachovať súčasný stav sokola kobcovitého¹ na úrovni B - priemerný priaznivý stav.**
2. **Zvýšiť ekologické povedomie a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Vnútornými prírodnými faktormi, ktoré môžu negatívne vplývať na populácie výberových druhov a dosiahnutie dlhodobých cieľov, sú predovšetkým **extrémy počasia a nedostatok potravy**. Extrémy počasia (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasia) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov.

Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úhynu. Týka sa to najmä dropa veľkého a sokola kobcovitého. V prípade dropa veľkého je limitujúci aj priebeh počasia v zimnom období a výška snehovej pokrývky, ktorá môže obmedziť prístup k potrave a prinútiť dropy migrovať. V prípade daždivého počasia a záplav môže dôjsť k zmareniu hniezdenia dropov. Tieto faktory sa opakujú len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V súčasnosti sú ale stavy populácií predmetov ochrany v nepriaznivom stave, a preto je potrebné nastavením čo najlepších biotopových podmienok a v prípade potreby zásahom človeka (napríklad prikrmovanie, záchrana ex-situ) spraviť všetko pre zvrátenie prípadného úplného ústupu predmetov ochrany z územia.

Podobne ako extrémy počasia môžu k nižšej hniezdnej úspešnosti prispieť aj **prirodzené cykly v abundancii drobných zemných cicavcov a hmyzu**. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory vyplývajúce z intenzívneho poľnohospodárstva a neregulovanej návštevnosti, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **intenzívne veľkoplošné pestovanie plodín nevhodných z pohľadu nárokov predmetov**

ochrany, takmer žiadna výmera TTP a používanie pesticídov. Chemizácia, rozorávanie okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencia TTP v CHVÚ spôsobujú stratu hniezdnych a potravných biotopov a nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce).

Z celkového pohľadu súčasný spôsob obhospodarovania a jeho intenzita spôsobujú významnú destabilizáciu funkcií ekosystému, ktorého súčasťou je CHVÚ Sysľovské polia. Bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve v CHVÚ nie je pravdepodobné, že sa populácia dropa veľkého, ale aj sokola kobcovitého, v území udržia. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zaviesť plošný model diverzifikovaného a extenzívnejšieho hospodárenia v celom CHVÚ, t. j. so založením trávnych porastov, pasienkov, úhorov, zvýšiť podiel pestovania obilnín a naopak znížiť podiel pestovania kukurice, repky, slnečnice, sóje a ďalších nevhodných plodín. Rovnako je potrebné prejsť z veľkoplošného monokultúrneho pestovania na diverzifikovanejšie pestovanie v krajine s blokmi plodín na výmere 10-30 ha. Tieto opatrenia by sa mali automaticky vykonávať predovšetkým na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve alebo správe štátu (ŠOP SR, Magistrát hlavného mesta Bratislavy, Slovenský pozemkový fond - SPF), NDS a. s. (kompenzačné opatrenie č. 9 – stavebný objekt 078) a iné. Dôležitou súčasťou biotopov sú trávne porasty okolo poľných ciest a vetrolamových pásov tvoriace refúgiá významné najmä pre zachovanie diverzity bezstavovcov a drobných zemných cicavcov. Od r. 2006 stav biotopov v CHVÚ môžeme hodnotiť ako veľmi kritický (viac v časti 2.1 Poľnohospodárstvo).

Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobého cieľa č. 1, je **všeobecné prenasledovanie dravcov a krkavcovitých vtákov, predovšetkým straky, vrany a havrana čierneho** v území. Sysľovské polia nepatria v súčasnosti medzi územia na Slovensku, kde je toto prítomným javom, avšak v minulosti sa vyskytli prípady likvidácie kolónií havrana čierneho. V súčasnosti však existuje hniezdna kolónia havranov v Rusovciach na okraji parku, čo vytvára potenciál na opätovné šírenie aj na Sysľovské polia. Prenasledovanie krkavcovitých vtákov predstavuje hrozbu aj pre sokola kobcovitého, najmä ak ide o nelegálne vystreľovanie hniezd krkavcovitých vtákov. Preto je potrebná nulová tolerancia tejto nelegálnej činnosti a pokračovanie v opatreniach na jej odhaľovanie a elimináciu. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s tými poľovníckymi združeniami, ktoré napomáhajú v monitorovaní týchto praktík. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadne významu dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku. Významnou je aj osвета o potravnjej ekológii a biológii dravcov a krkavcovitých vtákov pre zlepšenie vnímania ich ochrany.

Špeciálne v prípade CHVÚ Sysľovské polia, ako územia nachádzajúceho sa v bezprostrednej blízkosti Bratislavy, je rizikom **urbanizácia územia**. V budúcnosti je možné očakávať zámery, ktoré môžu priamo negatívne zasiahnuť samotné CHVÚ. Preto je dôležité, aby boli záujmy ochrany prírody v území zapracované do územných plánov obcí a mestských častí a aby boli prínosy CHVÚ všeobecne známe. Výrazný stavebný rozvoj na periférii CHVÚ spôsobuje okrem zástavby okolia aj zvyšovanie tlaku zo strany návštevníkov, obyvateľov novovybudovaných mestských blokov, ktorí nerešpektujú zákazy v území, nakoľko sú v okolí limitované možnosti rekreačného a turistického vyžitia. Ďalšia urbanizácia v okolí CHVÚ môže viesť k zvyšovaniu tlaku na samotné územie - nárastu vstupov do územia. Zámery výstavby turistickej infraštruktúry a budovania cyklotrás je preto nutné posúdiť veľmi citlivo s ohľadom na predmety ochrany v CHVÚ a eliminovať také zámery, ktoré by spôsobili v dôsledku zvýšeného pohybu ľudí vyrušovanie predmetov ochrany vedúce k opúšťaniu územia a preletom (najmä dropy a husi počas zimovania) alebo k mareniu hniezdenia (drop, sokol kobcovitý). Pre realizáciu ochrannárskych opatrení je potrebné zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody**. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobý cieľ 1 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Ide o tie isté faktory (extrémy počasia a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na potravné biotopy druhov

(sokol kobcovitý, husi) umiestnené mimo CHVÚ Sysľovské polia. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Sysľovské polia pre prípad, ak tieto faktory majú dosah na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. **extrémy počasia na migračných trasách, hniezdiskách a zimoviskách**. V prípade druhu sokol kobcovitý nie je pre zachovanie populácie dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v CHVÚ, takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. Nedostatok potravy na zimoviskách v Afrike môže zvýšiť mieru mortality. Je preto potrebné vykonať opatrenia na samotných hniezdiskách, aby sa druhy prostredníctvom väčšej hniezdnej úspešnosti vedeli s týmito stratami vyrovnáť. Opačným príkladom sú hus bieločelá a hus siatinná, ktorej hniezdiská sa nachádzajú na severe na Sibíri a v Škandinávii a územie CHVÚ Sysľovské polia využívajú na zimovanie. Stav na hniezdiskách a migračných trasách nie je možné dokumentom ovplyvniť, a preto je nevyhnutné, aby boli zabezpečené vhodné podmienky na prezimovanie. V prípade dropa veľkého, ktorý nemigruje na veľké vzdialenosti a vyskytuje sa celoročne v rámci regiónu, je nevyhnutné zabezpečiť opatrenia v rámci realizácie programu starostlivosti, aby v prípade extrémnych vplyvov počasia (vysoká snehová prikrývka, poľadovica) nedochádzalo k migrácii na vzdialenejšie lokality a tým aj k zvýšenému riziku strát na populácii.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo CHVÚ Sysľovské polia môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobého cieľa 1.

Riziko predstavuje stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ**, napríklad zastavanie alebo intenzívne využívanie plôch, ktoré slúžia ako potravné biotopy, zhromaždiská a nocoviská. Rizikom je stavba priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární, elektrovodov, rovnako však aj **využívanie poľnohospodárskej pôdy na pestovanie rýchlorastúcich drevín a rastlín** (repka, kukurica) na energetické účely. Na predchádzanie takýchto činností je nutné využívať právne nástroje, zámery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny vplyv na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodne výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade dlhodobého cieľa 1 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách, ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

Intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Malta, Sýria, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, často migrujúce dravce. Vzhľadom na nestabilnú politickú situáciu v týchto krajinách je možné očakávať, že u diaľkových migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je preto potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyvniteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Je preto potrebné presadzovať plnenie medzinárodných dohovorov (napr. Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov sťahovavého vodného vtáctva). Podobne je tomu aj u nás zimujúcich druhov hus bieločelá a hus siatinná, ktorých hniezdiská sú lokalizované na Sibíri a v Škandinávii a do strednej Európy prilietajú migračnými koridormi naprieč územia, kde prebieha intenzívny lov vodného vtáctva, čo môže ovplyvňovať ich

početnosť, prípadne usmernenie migračných trás a zmeny v zimoviskách. Významným nástrojom ochrany týchto druhov sú podobne medzinárodné dohovory a legislatíva EÚ. Na naplnenie cieľov 1, 2 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky môžu byť prioritou iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Je preto potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (ekosystémové služby).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav dropa veľkého⁴, husi bieločelej⁵ a husi siatinnej⁶ aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý stav a následne ho minimálne zachovať, zachovať súčasný stav sokola kobcovitého⁷ na úrovni B - priemerný priaznivý stav.**
 - 1.1. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie dropa veľkého minimálne na úroveň 10 – 15 hniezdiacich sliepok a následne tento stav minimálne zachovať.
 - 1.2. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie sokola kobcovitého minimálne na úroveň 25 – 40 párov a následne tento stav minimálne zachovať.
 - 1.3. Do r. 2030 minimálne na 30 % rozlohy CHVÚ zlepšiť stav biotopov pre zimujúcu populáciu husi bieločelej a husi siatinnej prostredníctvom dôsledného dodržiavania opatrení definovaných pre hospodárenie podporujúce ochranu dropa veľkého.
2. **Zvýšiť ekologické povedomie a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
 - 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.
 - 2.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovných revírov do ochrany lokality a dodržiavania predpisov, najmä na úseku ochrany prírody a krajiny.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

V CHVÚ Sysľovské polia nie sú žiadne lesné pozemky, preto rámcové plánovanie a modely hospodárenia v tomto CHVÚ **nie sú relevantné**.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 14, s vyznačením lokality a priority. Z navrhovaných opatrení nasledovné sú už upravené:

- všeobecne – v § 4, ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:
- 2) ak činnosť uvedená v odseku 1⁸ vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže

⁴ Tab. č. 2: Definovanie stavu druhu drop veľký

⁵ Tab. č. 5: Definovanie stavu druhu hus bieločelá

⁶ Tab. č. 9: Definovanie stavu druhu hus siatinná

⁷ Tab. č. 11 Definovanie stavu druhu sokol kobcovitý

⁸ § 4, ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z.: „Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu“.

- za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia, sa v časti CHVÚ uvedenej v prílohe č. 2 vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. považuje lov všetkých druhov divých husí a kačíc a umiestnenie poľovného zariadenia.
- za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany CHVÚ, sa v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 3 vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. považuje lov zveri od 1. januára do 30. júna okrem lovu predátorov podľa programu starostlivosti o CHVÚ;
- podľa § 2 ods. 3 vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. sa za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany v celom CHVÚ, považujú:
 - a) odstraňovanie a poškodzovanie hniezdnych stromov sokola kobcovitého, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁹,
 - b) vykonávanie akejkoľvek hospodárskej činnosti v okruhu 150 metrov od hniezda dropa veľkého, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁹,
 - c) vjazd a státie s motorovým vozidlom alebo snežným skútrom okrem činností vykonávaných v súvislosti s obhospodarovaním pozemku vlastníkom, správcom alebo nájomcom,
 - d) pohyb mimo vyznačeného turistického chodníka, náučného chodníka alebo cyklotrasy okrem činností vykonávaných v súvislosti s obhospodarovaním pozemku vlastníkom, správcom alebo nájomcom,
 - e) použitie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely,
 - f) voľné pustenie psa vrátane poľovného od 1. januára do 30. júna okrem psa používaného na plnenie úloh podľa osobitného predpisu,
 - g) umiestnenie stavby,
 - h) aplikovanie pesticídov na dreviny rastúce mimo lesa,
 - i) lov pomocou sokoliarskych dravcov a sov a ich výcvik,
 - j) let lietadlom alebo lietajúcim športovým zariadením, najmä klzákom, ktorých výška letu je menšia ako 300 m nad najvyššou prekážkou v okruhu 600 m od lietadla alebo lietajúceho športového zariadenia,
 - k) aplikovanie herbicídov od 15. apríla do 30. júna,
 - l) aplikovanie rodenticídov,
 - m) vstupovanie osôb a strojov na trvalé trávne porasty a polia s kultúrou ozimnej pšenice od 20. apríla do 31. mája,
 - n) oplocovanie pozemku,
 - o) púšťanie modelov technických zariadení, najmä modelov lietadiel, a používanie zariadení spôsobujúcich svetelné a hlukové efekty, najmä ohňostroje, laserové zariadenia a reprodukováná hudba.

Okrem ustanovení právnych predpisov sú v tabuľke č. 14 uvedené aj ďalšie opatrenia, ktoré sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie. Niektoré opatrenia vyžadujú dodatočné finančné prostriedky. Ak dôjde v dôsledku opatrení ochrany prírody k obmedzeniu bežného obhospodarovania pozemkov, vlastník pozemku má za podmienok podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. nárok na náhradu.

⁹ Podľa § 9 ods. 16 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. 10. 2013), ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používajú slová „obvodný úrad životného prostredia“, rozumie sa tým „okresný úrad“.

Tabuľka č. 14. Zoznam navrhovaných opatrení v CHVÚ Sysľovské polia
 Vysvetlivky: Z - zákon SR č 543/2002 Z. z.; vyhláška – vyhláška MŽP SR č. 234/2006 Z. z.;
 PS – program starostlivosti o CHVÚ Sysľovské polia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie dropa veľkého minimálne na úroveň 10 – 15 hniezdiacich sliepok a následne tento stav minimálne zachovať.			
1.1.1.	Zabezpečiť celoročný monitoring výskytu dropa v území, ako aj dohľadanie hniezd za účelom ich ochrany.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.1.2.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu miesta rozmnožovania a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.1.3.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v celom CHVÚ (vstup, vjazd, prelety lietadiel, pohyb psov ai).	CHVÚ	Z, vyhláška
1.1.4.	V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbe akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	CHVÚ	vyhláška, PS
1.1.5.	V celom CHVÚ zamedziť akejkoľvek výstavbe.	CHVÚ	vyhláška
1.1.6.	Usmerniť návštevnosť prostredníctvom vybudovania novej cyklistickej trasy v blízkosti CHVÚ, pozorovacích veží a informačných tabúľ.	CHVÚ	vyhláška, PS
1.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v celom území CHVÚ.	CHVÚ	PS
1.1.8.	Usmerniť lokalizáciu zakladania nových prvkov NDV, orezávanie stromov a odstraňovanie krovín užívateľmi pozemkov, usmerniť aj umiestňovanie včelstiev v CHVÚ na miesta, kde ich spravovanie nespôsobuje vyrušovanie (napríklad časté vjazdy motorovými vozidlami), tieto činnosti podmieniť súhlasom ŠOP SR.	CHVÚ	PS
1.1.9.	Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny.	CHVÚ	PS
1.1.10.	Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľečnice a 10 % úhoru.	CHVÚ	PS
1.1.11.	Zabezpečiť striedanie blokov pestovaných plodín vo vhodnej mozaike a štruktúre do veľkosti blokov 10-30 ha.	CHVÚ	PS
1.1.12.	Vypracovať a presadzovať vhodné agroenvironmentálne schémy pre dropa veľkého v programe rozvoja vidieka.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.1.13.	Vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov, podporovať zvyšovanie rozlohy TTP a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.1.14.	Eliminovať resp. usmerniť agrotechnické postupy (vylúčiť ich realizáciu v nočných hodinách, zavlažovanie na ploche najviac 600 ha, ročne najviac 200 ha, len pásové, bubnové zavlažovacie systémy, nie pivotové/lineárne) s ohľadom na nároky dropa veľkého a kontrolovať používanie pesticídov, hlavne herbicídov a insekticídov, vylúčiť aplikáciu rodenticídov v CHVÚ.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.1.15.	Monitorovať a znižovať predačný tlak na populáciu dropa, predovšetkým zo strany líšky, jazveca a kuny vhodnými metódami; pri ochrane hniezd využívať možnosti neinvazívnych metód znižovania vplyvu predátorov repelentnými prostriedkami.	CHVÚ	PS
1.1.16.	Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody, predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	CHVÚ	Z, V, PS
Operatívny cieľ č. 1.2. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie sokola kobcovitého minimálne na úroveň 25 – 40 párov a následne tento stav minimálne zachovať.			
1.2.1.	Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ; dokumentovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s ochranou cieľových druhov.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.2.2.	Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej úspešnosti a vitality populácie.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.2.3.	Zabezpečiť monitoring a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	CHVÚ	Z
1.2.4.	Zabezpečiť vybudovanie malých vodných napájadiel (cca do 10 m ²) pre zvýšenie diverzity hmyzu a obojživelníkov, ako aj malé kamenné výsyvky pre malé druhy plazov s cieľom zvýšenia potravinovej ponuky.	CHVÚ	PS
1.2.5.	Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok.	CHVÚ	PS
1.2.6.	V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbe akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	CHVÚ	V, PS
1.2.7.	Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade, ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv na predmety ochrany, a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení.	CHVÚ	Z
1.2.8.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území.	CHVÚ	PS
1.2.9.	Zabezpečiť postupnú výsadbu pôvodnými drevinami na hniezdiskách sokola kobcovitého ako náhradu za choré a vysychajúce prevažne invázne druhy drevín.	CHVÚ	Z, PS
1.2.10.	Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny..	CHVÚ	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.2.11.	Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/snečnice a 10 % úhoru.	CHVÚ	PS
1.2.12.	Zachovávať mäkké poľné cesty a ich dostatočný trávnatý okraj a zamedziť ich rozorávaniu, pokiaľ to nie je nutné z dôvodu ich stavu (a nezjazdnosti).	CHVÚ	PS
1.2.13.	Eliminovať resp. usmerniť agrotechnické postupy (vylúčiť ich realizáciu v nočných hodinách) a kontrolovať používanie pesticídov, hlavne herbicídov a insekticídov, vylúčiť aplikáciu rodenticídov v CHVÚ.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.2.14.	Zabezpečiť, aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala, po zbere slamy ich ponechať nezaorané minimálne do septembra.	CHVÚ	PS
1.2.15.	Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
Operatívny cieľ č. 1.3. Do r. 2030 minimálne na 30% rozlohy CHVÚ zlepšiť stav biotopov pre zimujúcu populáciu husí bieločelej a husí siatinnej prostredníctvom dôsledného dodržiavania opatrení definovaných pre hospodárenie podporujúce ochranu dropa veľkého.			
1.3.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring zimujúcich a migrujúcich husí.	CHVÚ	Z, vyhláška
1.3.2.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v celom CHVÚ.	CHVÚ	Z
1.3.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring negatívnych činností v CHVÚ (neoprávnený vstup, vjazd, pohyb psov a pod.).	CHVÚ	Z, vyhláška
1.3.4.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v celom CHVÚ.	CHVÚ	PS
1.3.5.	Usmerniť návštevnosť prostredníctvom vybudovania novej cyklistickej trasy v blízkosti CHVÚ, pozorovacích veží a informačných tabúl.	CHVÚ	PS
1.3.6.	V celom CHVÚ zamedziť akejkolvek výstavbe.	CHVÚ	vyhláška
1.3.7.	V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbu akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	CHVÚ	vyhláška, PS
1.3.8.	Zabezpečiť vyhlásenie nepoľovných zón v CHVÚ a na najbližších nocoviskách.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.3.9.	Vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov, podporovať zvyšovanie rozlohy TTP a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou.	CHVÚ	Z, vyhláška, PS
1.3.10.	Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávny na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny..	CHVÚ	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.3.11.	Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľnečnice a 10 % úhoru.	CHVÚ	PS
1.3.12.	Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.			
2.1.1.	Zabezpečiť stálu propagáciu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (poľnohospodári a poľovníci) a osvetu laickej verejnosti.	CHVÚ	PS
2.1.2.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov.	CHVÚ	PS
2.1.3.	Podporiť výstavbu pozorovateľní vtáctva na vhodných lokalitách tak, aby nebol ohrozený predmet ochrany v CHVÚ.	CHVÚ	PS
2.1.4.	Usmerniť návštevnosť územia prostredníctvom kontrol a informačných tabúl.	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovníckych revírov do ochrany lokality a dodržiavania predpisov, najmä na úseku ochrany prírody a krajiny.			
2.2.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov o správnom spôsobe kosenia.	CHVÚ	PS
2.2.2.	Zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov zámenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a scelenie štátnych pozemkov v rámci CHVÚ, resp. uplatnenie iných ekonomických nástrojov ochrany prírody.	CHVÚ	PS
2.2.3.	Zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody, ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad.	CHVÚ	PS
2.2.4.	V spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory vypracovať a uviesť do praxe systém odhaľovania a kontroly pytliactva a trávenia zveri a dravých vtákov v CHVÚ.	CHVÚ	PS
2.2.5.	Zhodnotiť adresnosť vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. a v prípade potreby pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu.	CHVÚ	PS
2.2.6.	Pripraviť a presadzovať dotačné schémy pre využitie fondov EÚ, ktoré sú zamerané na ciele ochrany dropa veľkého a sokola kobcovitého a súčasne sú motivujúce pre poľnohospodárske subjekty.	CHVÚ	PS

Realizačné aktivity navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 15 – Aktivita „Presadzovanie vhodného obhospodarovania CHVÚ Sysľovské polia“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU029-01 Presadzovanie vhodného obhospodarovania CHVÚ Sysľovské polia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3.,
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.9., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.12., 1.1.13., 1.1.14., 1.1.16., 1.2.10., 1.2.11., 1.2.12., 1.2.13., 1.2.14., 1.2.15., 1.3.6., 1.3.9., 1.3.10., 1.3.11., 1.3.12.
4. Stručný popis aktivity	Aktivita je kľúčovou pre zlepšenie populácií všetkých druhov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ. Ide o nastavenie a realizáciu poľnohospodárskych aktivít, predovšetkým rozsah a umiestnenie rôznych plodín v CHVÚ, ako aj mieru aplikácie pesticídov.
5. Aktivity	Zabezpečenie podielu plodín na rozlohe do 70 % CHVÚ nasledovne: 40 % ozimných obilnín, 10 % ozimnej repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľečnice, 10 % úhoru v rámci CHVÚ. Na ďalších minimálne 30 % výmery zvýšenie podielu TTP, tráv na ornej pôde a viacročných krmovín, pričom podiel TTP/tráv na ornej pôde ku krmovinám bude 2/3:1/3. Striedanie blokov pestovaných plodín vo vhodnej mozaike a štruktúre do veľkosti blokov 10-30 ha a obmedzenie využívania pesticídov, úplným vylúčením rodenticídov, obmedzením instekticídov a celoplošnej kontroly aplikácie pesticídov, ako aj zavádzania ekologických foriem ochrany rastlín. V súčasnosti poľnohospodárske subjekty poberajú priame platby Programu rozvoja vidieka SR (PRV) vo výške 250 €/ha/rok, ktoré nezodpovedajú nárokom dropa veľkého a naopak nevyužívajú schému podpory pre dropa veľkého (89 € / ha/rok), ktorá je v porovnaní s priamymi platbami nevýhodná. Pre zmenu (osevných plánov a agrotechnických postupov, ako aj priestorového usporiadania jednotlivých plodín a rozdelenia súčasných veľkých pôdnych blokov na menšie striedajúce sa bloky plodín) dohodnutú s vlastníkami, resp. užívateľmi pozemkov a so ŠOP SR sa navrhuje ročná platba 400 €/ha. Táto umožní poberať adekvátne formy podpory užívateľom a vlastníkom pre zabezpečovanie vhodného hospodárenia v CHVÚ Sysľovské polia na úrovni stanovenej v tomto dokumente. Vyčíslená suma sa vzťahuje na výmeru 532 ha (30 % rozlohy CHVÚ).
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	vlastníci a užívatelia pozemkov, ŠOP SR,
10. Odhadované realizačné náklady / rok	213 000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 16 – Aktivita „Zlepšenie hniezdnych a potravných možností sokola kobcovitého v CHVÚ Sysľovské polia“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU009-02 Zlepšenie hniezdnych a potravných možností sokola kobcovitého v CHVÚ Sysľovské polia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.2.3., 1.2.4., 1.2.5., 1.2.9.
4. Stručný popis aktivity	Zlepšenie hniezdnych a potravných možností sokola kobcovitého prostredníctvom vykladania polobúdok v CHVÚ Sysľovské polia.
5. Aktivity	Výroba, inštalácia a následná kontrola a údržba 100 nových polobúdok pre sokola kobcovitého v rámci celého CHVÚ priebežne v r. 2020 až 2022 na vhodných miestach. Polobúdky budú vyhotovené na základe najnovších poznatkov a skúseností z ochrany druhu a umiestnené na miestach vhodných z hľadiska hniezdenia druhu ako aj minimalizácie novej predácie alebo vyrušovania. Výstavba drobných napájadiel a kamenných výsypok pre zvýšenie potravných možností (hmyz, plazy).
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR
10. Odhadované realizačné náklady / rok	5 000 € / rok v r. 2020 -2022; od r. 2024: 1000 € / každý 2. rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 17 – Aktivita „Zmena druhového zloženia nelesnej drevinovej vegetácie v CHVÚ Sysľovské polia“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU029-03 Zmena druhového zloženia nelesnej drevinovej vegetácie v CHVÚ Sysľovské polia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.8., 1.2.9.
4. Stručný popis aktivity	Zlepšenie hniezdnych a mikroklimatických podmienok, posilnenie biologickej a krajinnej diverzity v území.
5. Aktivity	Postupná obnova nelesnej stromovej vegetácie (náhrada invázných druhov drevín a suchých stromov za pôvodné druhy, napr. dub, javor; výsadba krov). Posilnenie vetrolamov, obnova, ako aj prípadné orezávanie drevín zo strany vlastníkov pozemkov bude vykonávané na základe súhlasu ŠOP SR.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, vlastníci pozemkov
10. Odhadované realizačné náklady / rok	30 000 € / rok v r. 2020 – 2023; od roku 2024: 2000 €/rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa.
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa.

Tabuľka č. 18 – Aktivita „Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU029-04 Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.12., 1.1.15, 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.8., 1.2.13., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 2.2.3., 2.2.4.
4. Stručný popis aktivity	Príprava štúdií, podkladov a rozhodnutí na základe výsledkov monitoringu, kontrola dodržiavania podmienok rozhodnutí, platných legislatívnych predpisov na úseku ochrany prírody v území, ako aj samotná kontrola priamo v teréne (napr. zákaz vstupu do územia nepovolaným osobám - psičkári, cyklisti a pod.).
5. Aktivity	Kontrolná činnosť, aby nedochádzalo k likvidácii biotopov (predovšetkým pri poľnohospodárskej činnosti) a k vyrušovaniu druhov vtáctva. Za týmto účelom budú v samotnom CHVÚ realizované kontroly, a pri vstupoch do územia osadené zákazové a informačné tabule. Takisto budú pripravované stanoviská, podklady, podnety a súvisiace dokumenty.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, polícia a i.
10. Odhadované realizačné náklady / rok	V r. 2020-2024: 3500 € / rok; od r. 2025: 500 € / rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku, resp. záverečná správa.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 19 – Aktivita „Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach v CHVÚ Sysľovské polia“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU029-05 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach v CHVÚ Sysľovské polia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.3., 1.1.7., 1.1.15., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.8., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 2.2.6.
4. Stručný popis aktivity	Každoročný monitoring populácií predmetov ochrany v CHVÚ Sysľovské polia a zároveň negatívnych a pozitívnych faktorov pôsobiach na tieto vtáčie druhy. Zároveň tento monitoring zhodnotí, vzhľadom na nepriaznivý stav predmetov ochrany, dosiahnuteľnosť cieľov ochrany.
5. Aktivity	V prvých rokoch detailný monitoring vtáctva v celom CHVÚ, a to ako predmetov ochrany, tak aj ostatných, pre celkové vyhodnotenie možných medzidruhových interakcií; ako aj faktory ovplyvňujúce predmety ochrany v území (stav biotopov, potravná ponuka, vyrušovanie a iné). V ďalších rokoch bude nevyhnutný monitoring populácií predovšetkým u predmetov ochrany.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a bezprostredné okolie

8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR.
10. Odhadované realizačné náklady / rok	5 000 € / rok v r. 2020-2023, od r. 2024: 1000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory opatrenia, údaje zapísané do databáz.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 20 – Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Sysľovské polia“

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU009-06 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Sysľovské polia.
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.1.
4. Stručný popis aktivity	Vydanie publikácií (propagačných, ale aj príprava článkov do regionálnych a iných médií), príprava exkurzií, prednášok a podobných podujatí a tiež stavba dvoch pozorovateľní vtáctva, náučných a informačných tabúl.
5. Aktivity	Príprava, vytlačenie a účinné využitie letákov o lokalite a aspoň do regionálnych médií pravidelne umiestnené aktuality z územia (hniezdenie, výskyt vzácných druhov, ochrannárske úspechy, ale aj zistenie nelegálnych aktivít). Realizácia prednášok na školách, workshopov, resp. stretnutí s užívateľmi a vlastníkmi pozemkov za účelom zlepšenia hospodárenia tam, kde o takéto stretnutia bude záujem. Vybudovanie turistickej infraštruktúry prostredníctvom výstavby dvoch pozorovateľní vtáctva na hranici CHVÚ a informačných tabúl pri vstupoch do CHVÚ.
6. Priorita	Nízka
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR
10. Odhadované realizačné náklady	V r. 2020 – 2023: 10 000 € /rok od r. 2024: 1000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Zdroje Európskej únie, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 21 – Aktivita „Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Sysľovské polia alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z. “

1. Názov a kód aktivity	SKCHVU029-07 Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Sysľovské polia alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z.
2. Príslušný operatívny cieľ	2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.2.2.

4. Stručný popis aktivity	Zefektívnenie ochrany prírody v CHVÚ tak, aby sa minimalizovali obmedzenia súkromných vlastníkov a užívateľov pozemkov. Niektoré opatrenia môžu zasiahnuť do bežného hospodárenia a vyvolať ujmy. V prípade, že takýto vlastník bude mať záujem o zámenu a bude k dispozícii pozemok na zámenu, toto realizačné opatrenia by malo k zámene prispieť.
5. Aktivity opatrenia	Pozemky sa zamieňajú v prípade záujmu vlastníkov, alebo v prípade, že sa realizujú pozemkové úpravy, tak by sa v danom katastri prioritne malo zväziť umiestnenie štátnych pozemkov do CHVÚ. V rámci opatrenia sa okrem jednania s vlastníkmi pripravujú zámenné zmluvy, zabezpečuje zameranie pozemkov a iné súvisiace aktivity, resp. sa uplatnia iné ekonomické nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Súčasťou aktivity je tiež vypracovanie schémy pre dropa veľkého a jej presadzovanie do programových dokumentov pre využitie fondov EU v programovom období 2021-7 a následne.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, MŽP SR, MPRV SR,.
10. Odhadované realizačné náklady / rok	5 000 € / rok v r. 2020-2024,
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku.

Tabuľka č. 22. Súhrnný prehľad realizačných opatrení a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2020 – 2035)

Kód r. opatrenia	Názov realizačného opatrenia	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
SKCHVU029-01	Presadzovanie vhodného poľnohospodárstva v CHVÚ Sysľovské polia.	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000
SKCHVU029-02	Zlepšenie stavu hniezdnych a potravných možností sokola kobcovitého v CHVÚ Sysľovské polia.	5000	5000	5000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0
SKCHVU029-03	Zmena druhového zloženia nelesnej drevinovej vegetácie v CHVÚ Sysľovské polia.	30000	30000	30000	30000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU029-04	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody.	3500	3500	3500	3500	3500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU029-05	Monitoring populácií vtáctva a negatívnych faktorov naň pôsobiacich v CHVÚ Sysľovské polia.	5000	5000	5000	5000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU029-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Sysľovské polia	10000	10000	10000	10000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU029-07	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Sysľovské polia alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z. .	5000	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu (€)		271 500	271 500	271 500	266 500	226 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500

Tabuľka č. 23. Súhrnný prehľad realizačných opatrení a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2036 – 2049)

Kód r. opatrenia	Názov realizačného opatrenia	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)	
		2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2020-2049	
SKCHVU029-01	Presadzovanie vhodného poľnohospodárstva v CHVÚ Sysľovské polia	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	6 390 000
SKCHVU029-02	Zlepšenie stavu hniezdných a potravných možností sokola kobcovitého v CHVÚ Sysľovské polia	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	0	1000	28 000
SKCHVU029-03	Zmena druhového zloženia nelesnej drevinovej vegetácie v CHVÚ Sysľovské polia	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	172 000
SKCHVU029-04	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	30 000
SKCHVU029-05	Monitoring populácií vtáctva a negatívnych faktorov naň pôsobiacich v CHVÚ Sysľovské polia	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	46 000
SKCHVU029-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Sysľovské polia	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	66 000
SKCHVU029-07	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Sysľovské polia alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z. .	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25 000
Spolu €		218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	217 500	6 757 000

Tabuľka č. 24 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2020-2035)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
ŠOP SR vlastné zdroje	16050	16050	16050	14550	2550	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	37450	37450	37450	33950	5950	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150
MŽP SR aparát zo ŠR	5000	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR prostriedky EÚ	140804	140804	140804	140804	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MŽP SR - spolufinancovanie	24848	24848	24848	24848	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MPRV SR prostriedky EÚ	47348	47348	47348	47348	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000
MPRV SR - spolufinancovanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	271 500	271 500	271 500	266 500	226 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500

Tabuľka č. 25 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2036-2049)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2020-2049
ŠOP SR vlastné zdroje	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	1 650	1 350	102 600
ŠOP SR príspevok na činnosť zo ŠR	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	3 850	3 150	239 400
MŽP SR aparát zo ŠR	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25 000
MŽP SR prostriedky EÚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	563 216
MŽP SR - spolufinancovanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	99 392
MPRV SR prostriedky EÚ	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	213000	5 727 392
MPRV SR - spolufinancovanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	218 500	217 500	6 757 000

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Tabuľka č. 26. Zoznam dlhodobých a operatívnych cieľov a opatrení programu starostlivosti o CHVÚ Sysľovské polia, ich indikátorov a spôsobov overenia.

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav dropa veľkého, husi bieločelej a husi siatinnej aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý stav a následne ho minimálne zachovať, zachovať súčasný stav sokola kobcovitého na úrovni B - priemerný priaznivý stav	Kategória stavu druhu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zvýšiť ekologické povedomie a zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Operatívne ciele			
1.1. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie dropa veľkého minimálne na úrovni 10 - 15 hniezdiacich sliepok a následne minimálne zachovať tento stav.	Počet sliepok	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2. Do r. 2030 zvýšiť veľkosť populácie sokola kobcovitého minimálne na úrovni 25 – 40 párov a následne minimálne zachovať tento stav.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3. Zlepšiť stav biotopov na 30 % rozlohy CHVÚ pre zimujúcu populáciu husi bieločelej a husi siatinnej prostredníctvom dôsledného dodržiavania opatrení definovaných pre hospodárenie podporujúce ochranu dropa veľkého.	Kategória stavu biotopov	Každoročné zhodnotenie po zimovaní	Plní sa / neplní sa
2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
2.2. Zapojiť vlastníkov a užívateľov pozemkov a poľovných revírov do ochrany lokality a dodržiavania predpisov, najmä na úseku ochrany prírody a krajiny.	Počet vlastníkov/užívateľov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť celoročný monitoring výskytu dropa v území, ako aj dohľadanie hniezd za účelom ich ochrany.	Počet hniezdiacich sliepok	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu miesta rozmnožovania a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.3. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v celom CHVÚ (vstup, vjazd, prelety lietadiel, pohyb psov a. i.).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.4. V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbu akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5. V celom CHVÚ zamedziť akejkoľvek výstavbe.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Usmerniť návštevnosť prostredníctvom vybudovania novej cyklistickej trasy v blízkosti CHVÚ, pozorovacích veží a informačných tabúľ.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / Neplní sa
1.1.7. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v celom CHVÚ.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.8. Usmerniť lokalizáciu zakladania nových prvkov NDV, orezávanie stromov a odstraňovanie krovín užívateľmi pozemkov, usmerniť aj umiestňovanie včelstiev v CHVÚ na miesta, kde ich spravovanie nespôsobuje vyrušovanie (napríklad časté vjazdy motorovými vozidlami) tieto činnosti podmieniť súhlasom ŠOP SR.	Výmera a stave NDV v CHVÚ	Pravidelné vyhodnotenie (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
1.1.9. Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne	Plní sa / neplní sa
1.1.10. Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľnečnice a 10 % úhoru.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne	Plní sa / neplní sa
1.1.11. Zabezpečiť striedanie blokov pestovaných plodín vo vhodnej mozaike a štruktúre do veľkosti blokov 10-30 ha.	Výmera vhodných blokov plodín v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne	Plní sa / neplní sa
1.1.12. Vypracovať a presadzovať vhodné agroenvironmentálne schémy pre dropa veľkého v programe rozvoja vidieka.	Výmera vhodných agroenvironmentálnych schém	Zhodnotenie každoročne	Plní sa / neplní sa
1.1.13. Vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov, podporovať zvyšovanie rozlohy TTP a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou.	Výmera vhodných biotopov/počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.14. Eliminovať resp. usmerniť agrotechnické postupy (vylúčiť ich realizáciu v nočných hodinách, zavlažovanie na ploche najviac 600 ha,	Stav biotopov v CHVÚ / počet stanovísk a rozhodnutí	Záznamy každoročne, oševné plány	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
ročne najviac 200 ha, len pásové, bubnové zavlažovacie systémy, nie pivotové/lineárne) s ohľadom na nároky dropa veľkého a kontrolovať používanie pesticídov, hlavne herbicídov a insekticídov, vylúčiť aplikáciu herbicídov v CHVÚ.			
1.1.15. Monitorovať a znižovať predačný tlak na populáciu dropa, predovšetkým zo strany líšky, jazveca a kuny vhodnými metódami; pri ochrane hniezd využívať možnosti neinvazívnych metód znižovania vplyvu predátorov repelentnými prostriedkami.	Počet zaznamenaných predácií predmetov ochrany v CHVÚ	Každoročné zhodnotenie	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.16. Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	Záznamy z kontrol parcel/obhospodarovaných užívateľských blokov a nájomných zmlúv	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
1.2.1. Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ; dokumentovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s ochranou cieľových druhov.	Počet kontrol v CHVÚ/počet zaznamenaných prípadov environmentálnej kriminality	Počet záznamov z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.2. Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej úspešnosti a vitality mláďat.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.3. Zabezpečiť monitoring a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	Počet rozhodnutí	Zhodnotenie po sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2.4 Zabezpečiť vybudovanie malých vodných napájadíel (cca do 10 m ²) pre zvýšenie diverzity hmyzu a obojživelníkov, ako aj malé kamenné výsypky pre malé druhy plazov s cieľom zvýšenia potravnnej ponuky.	Počet vybudovaných prvkov pre zvýšenie biodiverzity	Správa raz ročne	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok.	Počet skontrolovaných a opravených búdok, nových vyložených búdok	Zhodnotenie raz za rok	Plní sa / neplní sa
1.2.6. V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbe akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / Neplní sa
1.2.7. Dôsledne posúdiť rozvojové zámery s potenciálnym negatívnym dopadom na predmety ochrany a realizovať ich len v prípade, ak nie je konštatovaný významne negatívny vplyv na predmety ochrany, a je zabezpečená aj realizácia zmierňujúcich opatrení.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.8. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.9. Zabezpečiť postupnú výsadbu pôvodnými drevinami na hniezdiskách sokola kobcovitého ako náhradu za choré a vysychajúce prevažne invázne druhy drevín.	Dĺžka/plocha manažovaných stromoradií/remízok/lesíkov	Zhodnotenie raz za rok vo forme správy	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.10. Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne	Plní sa / Neplní sa
1.2.11. Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/sľnečnice a 10 % úhoru.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Záznamy každoročne, oševné plány	Plní sa / neplní sa
1.2.12. Zachovávať mäkké poľné cesty a ich dostatočný trávnatý okraj a zamedziť ich rozorávaniu, pokiaľ to nie je nutné z dôvodu ich stavu (a nezjazdnosti).	Dĺžka/výmera zachovaných biotop v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.13. Eliminovať resp. usmerniť agrotechnické postupy (vylúčiť ich realizáciu v nočných hodinách) a kontrolovať používanie pesticídov, hlavne herbicídov a insekticídov, vylúčiť aplikáciu rodenticídov v CHVÚ.	Počet stanovnísk a kontrol v teréne	Zhodnotenie raz za rok vo forme správy	Plní sa / neplní sa
1.2.14. Zabezpečiť, aby sa časť strniskových plôch (min. 30 %) po obilninách nerozorávala, po zbere slamy ich ponechať nezaorané minimálne do septembra.	Rozloha zachovaných strnisk do septembra v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.15. Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	Záznamy z kontrol parcel/obhospodarovaných užívateľských blokov	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
1.3.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring zimujúcich a migrujúcich husí.	Počet zimujúcich a migrujúcich jedincov husi bieločej	Zhodnotenie každoročne formou správy	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v celom CHVÚ.	Počet kontrol v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne formou správy	Plní sa / neplní sa
1.3.3. Zabezpečiť pravidelný monitoring negatívnych činností v CHVÚ (neoprávnený vstup, vjazd, pohyb psov a pod.).	Počet kontrol/podnetov a záznamov z kontrol	Zhodnotenie každoročne formou správy	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v celom území CHVÚ.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.5. Usmerniť návštevnosť prostredníctvom vybudovania novej cyklistickej trasy v blízkosti CHVÚ, pozorovacích veží a informačných tabúl.	Rozloha TTP a trávnych biotopov v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne formou správy	Plní sa / neplní sa
1.3.6. V celom CHVÚ zamedziť akejkoľvek výstavbe.	Počet stanovnísk a rozhodnutí	Stanovníská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.3.7. V CHVÚ a v pásme 1 km od hranice CHVÚ zamedziť výstavbe akýchkoľvek elektrických vedení (okrem existujúcich vedení na území SR), ako aj veterných a fotovoltaických zariadení.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / Neplní sa
1.3.8. Zabezpečiť vyhlásenie nepoľovných zón v CHVÚ a na najbližších nocoviskách.	Počet rozhodnutí	Zmena legislatívy, režimu ochrany	Plní sa / neplní sa
1.3.9. Vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov, podporovať zvyšovanie rozlohy TTP a využívanie existujúcich pozemkov klasifikovaných ako TTP zodpovedajúcou formou.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.10. Zabezpečiť, aby z výmery poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia tvorili minimálne 30 % TTP (lúky, pasienky), trávy na ornej pôde a viacročné krmoviny (ďatelina, lucerna, ďatelinotrávne miešanky) v pomere 2/3 trávnaté plochy : 1/3 krmoviny.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Zhodnotenie každoročne formou správy	Plní sa / neplní sa
1.3.11. Zabezpečiť, aby na ostatnej výmere poľnohospodárskej pôdy v CHVÚ Sysľovské polia (do 70 % výmery) boli pestované plodiny v nasledovnom zložení: 40 % obilnín (ideálne ozimín), 10 % repky olejnej, 5 % bôbovín (ideálne hrach), 5 % kukurice/slnečnice a 10 % úhoru.	Výmera vhodných plodín a biotopov v CHVÚ	Záznamy každoročne, oseedné plány	Plní sa / neplní sa
1.3.12. Presadzovať hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody predovšetkým na pozemkoch v správe štátu, ale aj na ostatných pozemkoch.	Záznamy z kontrol parcel/obhospodarovaných užívateľských blokov a nájomných zmlúv	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Zabezpečiť stálu propagáciu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (poľnohospodári a poľovníci) a osvetu laickej verejnosti.	Počet propagačných a osvetových aktivít	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.1.2. Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a i ch biotopov.	Počet ekovýchovných podujatí	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.1.3. Podporiť výstavbu pozorovateľní vtáctva na vhodných lokalitách tak, aby nebol ohrozený predmet ochrany v CHVÚ.	Postavené pozorovateľne	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Usmerniť návštevnosť územia prostredníctvom kontrol a informačných tabúľ.	Počet inštalovaných tabúľ a kontrol v teréne	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov o správnom spôsobe kosenia.	Počet podujatí pre farmárov	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.2.2. Zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov zámenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a scelenie štátnych pozemkov v rámci CHVÚ, resp. uplatnenie iných ekonomických nástrojov ochrany prírody.	Počet zamenených pozemkov a ich rozloha, resp. uplatnenie iných ekonomických nástrojov	Rozhodnutia katastrálnych úradov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.2.3. Zapojiť poľovnícke združenia do intenzívnej kontroly dodržiavania poľovníckych predpisov a predpisov ochrany prírody, ako aj do eliminácie vykladania otrávených návnad.	Počet zapojených poľovníckych združení a spoločných aktivít	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.2.4. V spolupráci s vedením Slovenskej poľovníckej komory vypracovať a uviesť do praxe systém odhaľovania a kontroly pytliactva a trávenia zveri a dravých vtákov v CHVÚ.	Zavedený systém spolupráce a kontroly	Každoročné zhodnotenie	Plní sa / neplní sa
2.2.5. Zhodnotiť adrešnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vyplývajúcej z vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z. a v prípade potreby ich prehodnotiť a pripraviť, resp. prerokovať návrh nového právneho predpisu.	Nariadenie vlády, štúdia	Zoznam zákazov v schválenom nariadení vlády, vyhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
2.2.6. Pripraviť a presadzovať dotačné schémy pre využitie fondov EÚ, ktoré sú zamerané na ciele ochrany dropa veľkého a sokola kobcovitého a súčasne sú motivujúce pre poľnohospodárske subjekty.	Vyhotovená štúdia	Zhotovená štúdia, prípadne zmeny legislatívy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

Použité zdroje:

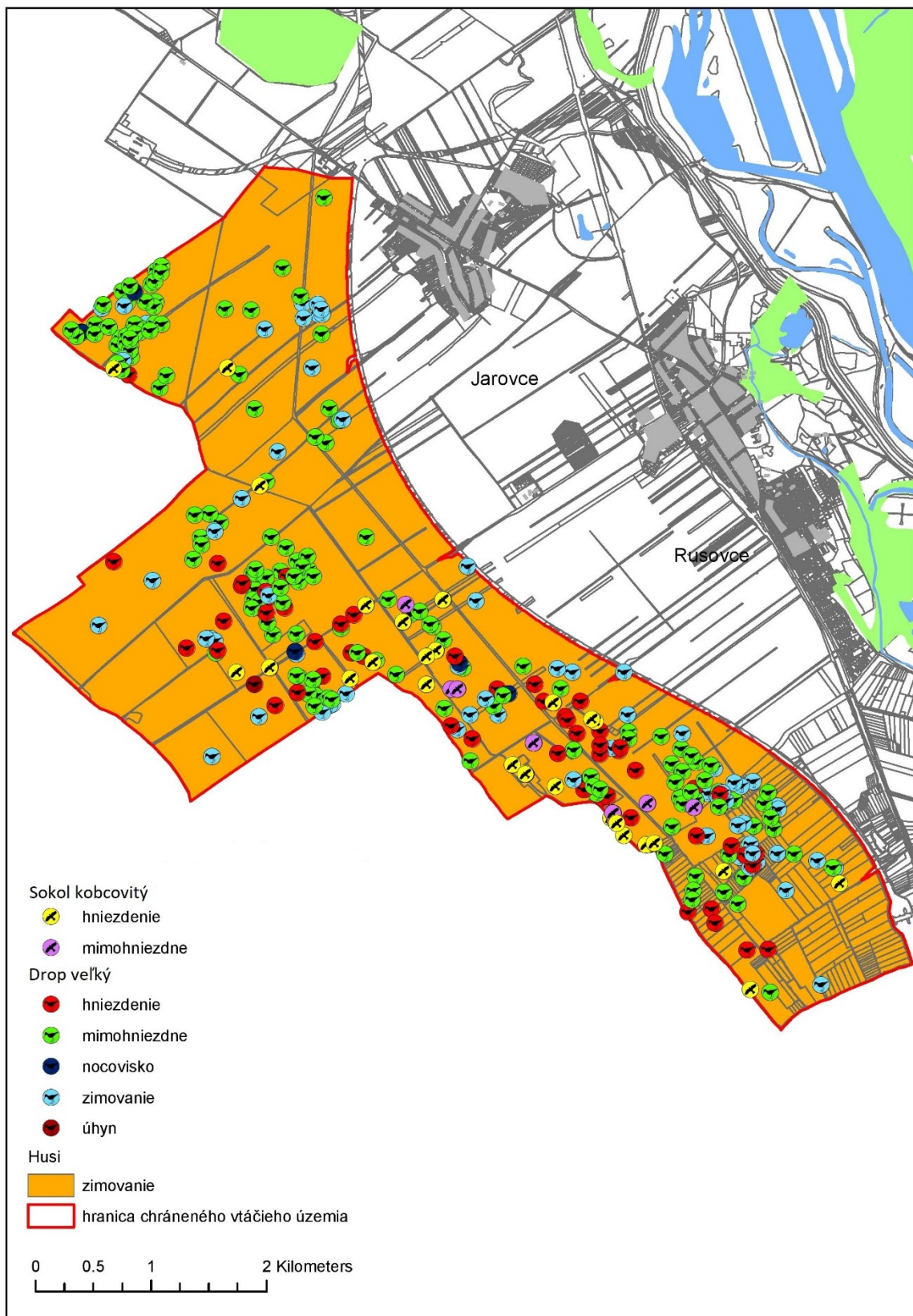
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- BirdLife International 2019: <http://datazone.birdlife.org/site/factsheet/>
- Danko Š, Chavko J. 2002: Sokol kobcovitý / Sokol červenonohý (*Falco vespertinus*) in: Danko, Darolová, Krištín (eds.) 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. p. 209 – 2011
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrto, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrt/>
- Faragó, S. (1983): A túzok (*Otis tarda* L.) fészkelésbiológiája Magyarországon. *Állattani Közlemények* 70: 33–38.
- Faragó, S. (1988): Investigations on breeding ecology of Great Bustard (*Otis tarda*) in the Dévaványa Nature Conservation District. 2. Comparative study of food availability. *Aquila* 95: 123–141.
- Ferienc, O., 1977: Vtáky Slovenska 1. VEDA, Bratislava, 684 pp.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
- Hudec, K., Černý, W. et al., 1977: Fauna ČSSR, Ptáci 2. Academia, Praha, 896 pp.
- Hudec, K. & Šťastný, K., 2005: Ptáci II. Academia. 1208 s
- Chavko J. & Siryová S. 2002: Drop veľký (*Otis tarda*). Pp.: 248–250. In: Danko Š., Darolová A. & Krištín A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- Chavko, J. & Maderič, B. 2008: Výskyt dropa fúzatého (*Otis tarda*) na Slovensku v rokoch 2000 – 2008. *Tichodroma* 20, 7 – 12
- Maderič, B. & Chavko, J. 2010: Dodatok k súčasnému výskytu a ochrane dropa fúzatého (*Otis tarda*) na Slovensku. *Tichodroma* 22, 109 – 113.
- Izakovičová, Z., et al., 1994: Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Dunajská Streda. Ústav krajinnej ekológie SAV, Bratislava, 180 pp.
- Kovalík, P., Pačenovský, S., Čapek, M., Topercer, J., 2010: Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 p.

- Kovács, G. (1993): A túzok (*Otis tarda*) állományának és élőhelyének vizsgálata a Hortobágyon és környékén 1975-1992 között (Study of the colony and habitats of the Great Bustard (*Otis tarda* L.) in the region of the Hortobágy between 1975 and 1992.) *Aquila* 100: 151–159.
- Lukniš, M., Plesník, P: (1961): Nížiny, kotliny a pohoria Slovenska. Osveta, Bratislava, 133 s.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Maňan, J., 1958: Zoogeografické členení Československa. Sbor. čs. Spol. Zeměd., 63, p. 89–110.
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Nagy, Sz. 2010: International single species action plan for the Western Palearctic population of Great Bustard, *Otis tarda tarda*. BirdLife International
- On-line databázový systém Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko - <http://aves.vtaky.sk/index/>
- Orta, J. & Kirwan, G.M. (2014). Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive . Lynx Edicions, Barcelona.
- Petrovič, Š. (1972): Počasie a klíma. In: Kol. autorov: Slovensko 2, Príroda. Obzor, Bratislava. s. 203 - 275.
- Polák, P., Saxa, A. (eds.), 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 p.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Program záchrany sokola červenonohého (*Falco vespertinus* Linnaeus, 1766) na roky 2018-2022 (ŠOP SR, Ochrana dravcov na Slovensku, 2018)
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Slobodník, R., Chavko, J., Lengyel, J., Noga, M., Maderič, B. & Baláž, M., 2017: Trend izolovanej populácie sokola kobcovitého (*Falco vespertinus*) na okraji jeho hniezdneho rozšírenia (juhozápadné Slovensko). *Slovak Raptor Journal* 11, 83 – 89.
- SOS/BirdLife Slovensko 2013: Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. – Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica. pp. 180
- Šoltész, A. Hospodárenie s vodou na území ovplyvnenom výstavbou VD Gabčíkovo. In: Vplyv vodohospodárskych stavieb na tvorbu a ochranu životného prostredia: 3. konferencia s medzinárodnou účasťou, Krpáčovo, SR, 17.-19.11.1999. Bratislava: ASCO, 1999, s. 269--276.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR. 234/2006 Z. z. z 12. 4. 2006, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Sysľovské polia.

- Wan Dongmei, Gao Wei, Zhao Jiang, et al. 2002. Nesting site selection study of Great Bustard [J]. Chinese Journal of Applied Ecology. 13(11): 1445–1448.

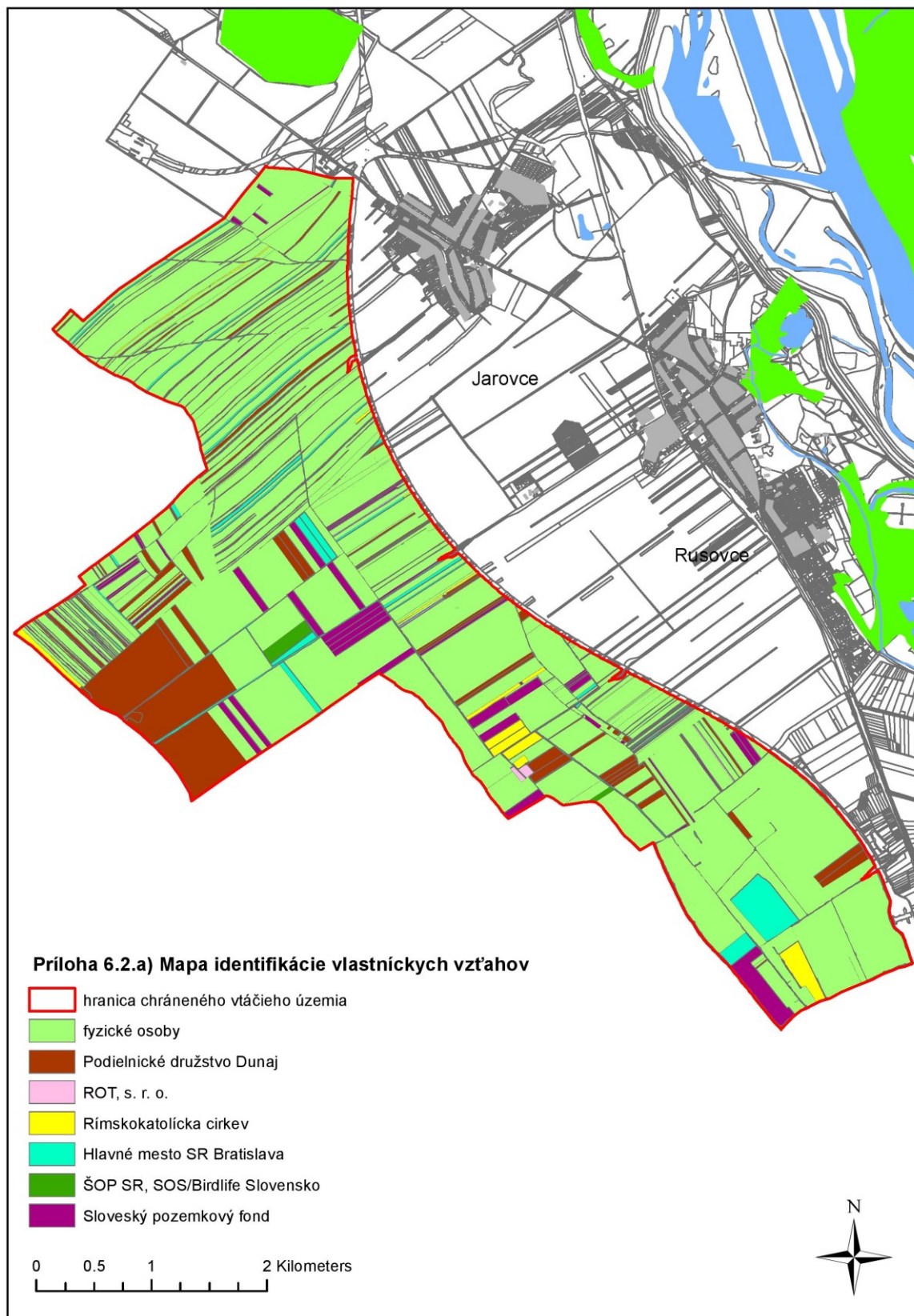
6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Sysľovské polia

6.2. Mapa vlastnícko–užívateľských vzťahov

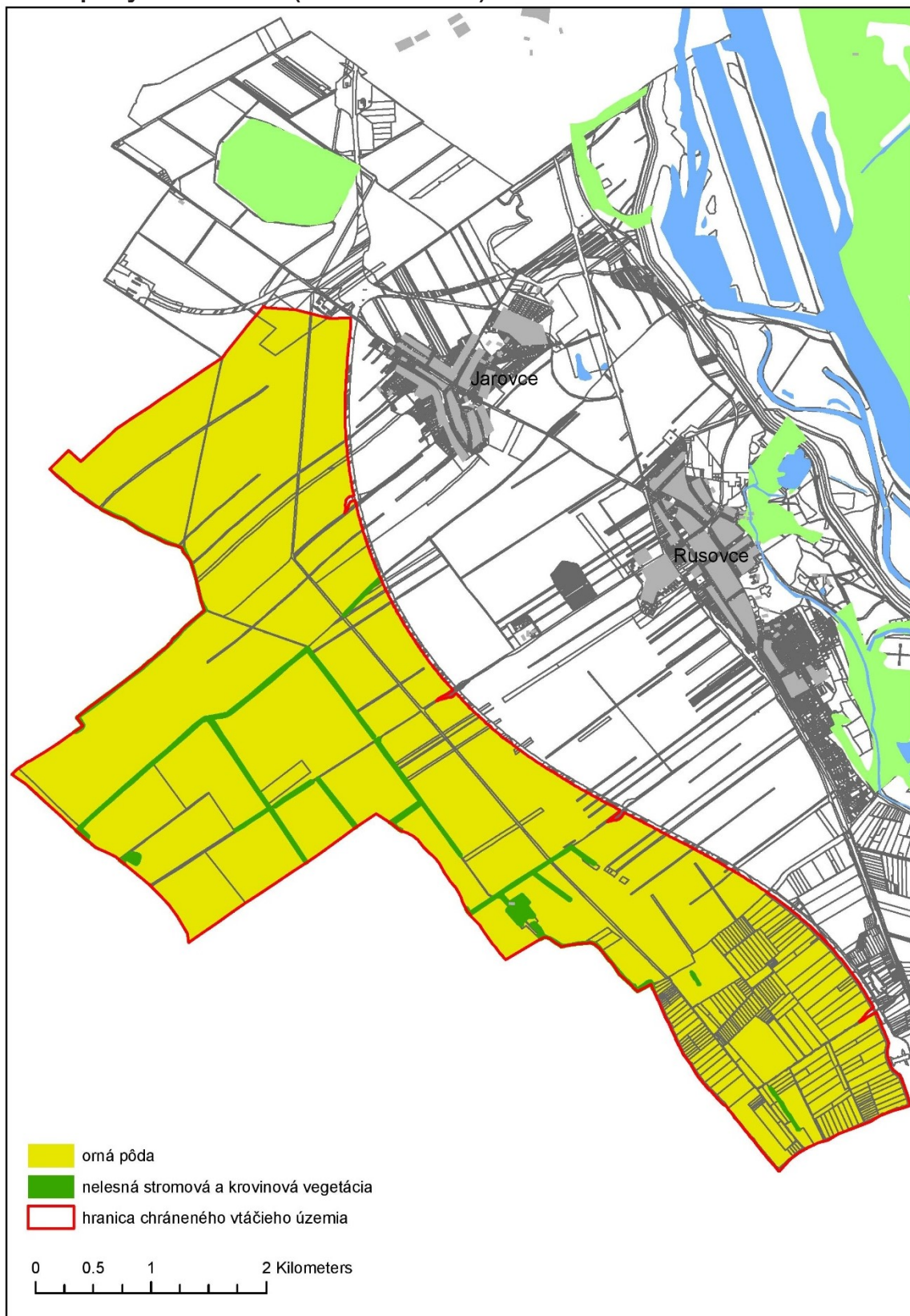
6.2 a Mapa vlastnických vzťahov (stav k 30.6.2019)

6.2 b Mapa užívatel'ských vzťahov (stav k 30.6.2019)

6.3. Mapa využitia územia (stav k 30.6.2019)

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov (v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 234/2006 Z. z.)

